

MASTERGRADSSTUDIUM I

SAMFUNNSSIKKERHET

MASTEROPPGAVE

SEMESTRE: II

FORFATTER: EMMANUEL KARUHIJE

VEILEDER: KETIL FRED HANSEN

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE: VOLDELIGE OPPTØYER I OSLO I 2009
En komparativ studie sett i lys av Paris opprøret i 2005

EMNEORD/STIKKORD: opptøyer, opprør, grunnleggende behov, kultur, risikosamfunn, risikovurdering, innvandrerungdom, sikkerhet, trygghet, sikkerhetsdiskurs, krise, krisehåndtering, gjenger, innvandregjenger, ghetto, slum, forsteder, bydel, ytringsfrihet, pøbler, inkorporering, assimilasjon, marginalisering, integrasjon, tillit

SIDETALL:

STAVANGER: 15/06/2009

INNHALDSFORTEGNELSE

Sammendrag	3
Forord	4
1 Innledning	5
1.2 Problemstilling.....	6
1.3 Forskningsspørsmål.....	6
2. METODE	8
2.1 Det åpne individuelle intervjuet	8
2.2.2 Dokumentanalyse eller dokumentundersøkelser.....	9
3. TEORITISKE PERSPEKTIVER	11
3.1 Kultur i forhold til risiko.....	11
3.2 Risikosamfunn.....	13
3.2.1 Risikovurdering	15
3.3 Sikkerhet og trygghet.....	18
3.3.1 Sikkerhetsdiskursen og sikkerhet/trygghet i politisk dimensjon.....	20
3.4 Krisehåndtering.....	22
3.4.1 Mediadekning i krise.....	24

4. EMPIRISK RAMME.....	26
4.1 Gjenger.....	26
4.1.1 Innvandregjenger i Oslo.....	28
4.1.2 Gjenger i Frankrike.....	30
4.2 Ghetto.....	31
4.2.1 Ghettoer og forsteder i Frankrike.....	33
4.2.2 Er det ghettoer i Norge?.....	34
5. DRØFTING.....	38
5.1 Forsamlingsfrihet.....	38
5.2 Opptøyene i Frankrike i 2005, karakteren og krisehåndtering.....	40
5.2.1 Opptøyene i Oslo i januar 2009, karakteren og krisehåndtering.....	44
5.3 Komparasjon av opptøyene i Oslo i 2009 med opptøyene i Paris i 2005.....	49
5.3.1 Forskjell mellom opptøyene i Paris i 2005 og i Oslo i 2009.....	49
5.3.2 Likheten mellom Paris og Oslo.....	51
5.4 Assimilering.....	52
5.5 Integrasjon/integrering og inkludering.....	55
5.6 Tillit.....	61
6 Konklusjon og Avslutning.....	63

Referanseliste

Sammendrag

Denne oppgaven handler om opptøyene i Oslo i januar 2009. Temaet ble utredet i rammen av masterstudiet i samfunnssikkerhet ved Universitetet i Stavanger. Samfunnssikkerhet er beskrevet etter Stortingsmelding nr.17 (2001-2002) som den evne samfunnet har til å opprettholde viktige samfunnsfunksjoner og ivareta borgere liv, helse og grunnleggende behov under ulike former for påkjenninger (Justis- og politidepartementet 2002).

Oppgavens mål er å peke på mulige årsaker eller mekanismer ved voldelige opptøyer i Oslo i januar 2009, som har skapt panikk, uro og usikkerhet i hovedstaden.

Oppgaven er bygget på en komparativ undersøkelse med voldelige *opptøyene i Oslo* som hovedtema.

Denne gikk ut på å finne ut en rekke mulige årsaker eller mekanismer som kunne stå bak voldelige demonstrasjoner i Oslo i januar 2009. Oslo-opptøyene skjedde etter at Paris kom til å oppleve det som ble kalt de verste voldelige opptøyene i Frankrikes nyere historie i november 2005. Disse forferdelige handlinger som kom til å ryste Paris, kunne ikke passere ubermetket. I denne forbindelse har det her i landet vært spekulasjoner om lignende handlinger kunne ha skjedd. Oppgaven påpeker på en generell måte visse mulige fenomener, særlig mennesket eller materiell som under bestemte omstendigheter enten på direkte eller indirekte måte kan bli involvert i voldelige handlinger. Med andre ord er det snakk om det empiriske materialet som oppgaven er bygget på. Som nevnt i begynnelsen bygger oppgaven på en komparativ studie. Gjenger og ghettoer er elementer som danner grunnlag for kapitlet som gjelder empirisk ramme. Disse elementene beskrives i lys av erfaringer fra Paris. Ghettoer fins ikke i Norge, men bosituasjonen i Oslo indre øst der det er snakk om en tendens mot slummen og konsentrasjonen av minoritetsmedlemmer behøver risikovurdering. Både i Oslo og i Paris var det innvandrerungdom som ble involvert i voldelige handlinger. Men varigheten og omfanget kan ikke sammenlignes. Oppgavens kjerne eller drøfting inneholder elementer som gjør at vi får et bilde eller en forståelse av hvordan opptøyene i Oslo oppstod. Beskrivelse og analyse av disse elementene er gjort på samme måte som empirisk materiale. Jeg har tatt utgangspunkt i det som skjedde eller finnes i Frankrike, og kommer videre med forklaringer

på det som foregikk eller finnes i Oslo. Det går på en beskrivelse av opptøyene i Paris i november 2005 og i Oslo i januar 2009. Dette gjelder også for å belyse konteksten disse opptøyene foregikk i, sammenligne hendelser, fenomener som er knyttet til opptøyer. Her er det snakk om et politisk system som går på inkorporering av immigranter i det norske og franske samfunnet. I dette tilfellet er det snakk om modellene integrasjon/integrering eller inkludering og assimilasjon. I tillegg kommer det man kaller tillit. Mislykkes man på dette området skapes en risiko som kan utløse opptøyer som videre fører til voldelige handlinger som truer sikkerhet eller trygghet i samfunnet

Forord

Av og til snubler menneskene over sannhet.

De fleste skynder seg videre som om

ingenting hadde hendt (Winston Churchill)

Hvis noen hører at man studerer samfunnssikkerhet ved Universitetet i Stavanger, tenker man gjerne på oljesektoren eller politiet. Denne oppgaven viser hvordan studiet i samfunnssikkerhet omfatter et stort område. I en beskrivelse av begrepet "samfunnssikkerhet" møter vi i setningen adjektiv og som ord " *grunnleggende behov*". I denne oppgaven brukes dette adjektivet og ordet i mange sammenhenger. De kommer i innledning og i avslutning. Det er fantastisk!

Takk til Ketil Fred Hansen for god mottakelse, oppmuntring i begynnelsen og i løpet av studiet.

Takk til Preben H. Lindøe for sympati.

Takk til Françoise, barna, og øvrige familiemedlemmer i Belgia og i England for tålmodigheten.

1 Innledning

Den 08. januar 2009 ble demonstrasjoner som var organisert i forbindelse med krigen på Gazastripen degenerert til voldelige opptøyene i Norges hovedstad Oslo. Voldelige demonstranter utførte hærverk mot butikker og kaféer i Karl Johans gate i Oslo (www.nrk.no). Det tydes på at Gaza-demonstrasjoner i Oslo har kostet politiet dyrt (Aftenbladet 18/01/2009).

Opptøyer, opprør eller voldelige demonstrasjoner forekommer ofte som reaksjon mot en opplevd urettferdighet. Historisk har opptøyene skjedd på grunn av dårlig arbeid eller levekår, undertrykkelse fra regjeringen, belastning eller verneplikt, konflikter mellom raser og andre krav som en gruppe av individer stiller for (type of event: Wikipedia.org). Opptøyer kan oppstå dersom en gruppe krever noe fra myndigheter. Disse kravene kan være knyttet til rettigheter de mener å ha rett til som borgere. Det kan gjelde retten til likebehandling, sivile og politiske rettigheter, økonomiske, og kulturelle rettigheter.¹ Rettighetene kan ha en sammenheng med det Galtung (2007:98-100) sammenligner med fundamentale menneskelige behov. Han nevner blant annet: overlevelses behov, for å unngå død, velværebehov for å unngå nød, identitetsbehov for å unngå fremmedgjøring og frihetsbehov for å unngå undertrykkelse.

Denne oppgaven handler om opptøyene i Oslo i 2009, og diskuterer disse ved bruk av teorier for samfunnsikkerhet. Opptøyene i Oslo sammenlignes med lignende opptøyer utenfor Paris i 2005. Hvorfor gjorde noen nordmenn og noen franskmenn opprør mot sine egne myndigheter? Hva kan forklare at folk som er knyttet til Norge eller Frankrike ødelegger butikker og andre bygninger, skyter eksplosiver mot politifolk, sperrer trafikken på norsk eller fransk jord?

¹ De viktigste rettighetene er basert på Verdenserklæringen om menneskerettighetene av 10. desember 1948, og følgende internasjonale konvensjoner om sivile og politiske rettigheter, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 16. desember 1966. Den verdenserklæringen om menneskerettighetene slår fast at mennesker i hele verden hadde de samme rettighetene, og at hele det internasjonale samfunnet har et felles ansvar for å virkeliggjøre og beskytte disse rettighetene (www.fn-sambandet.no).

1.2 Problemstilling

Ut fra disse korte refleksjonene er problemstillingen for oppgaven formulert slik:

. Hva kan være mulige årsaker/mekanismer ved voldelige opptøyer/opprør blant innvandrerungdom i Oslo i januar 2009?

. Hvordan kan bedre innsikt i årsaksforhold/mekanismer, redusere eller hindre risiko for voldelige opptøyer

1.3. Forskningsspørsmål

Hovedtemaet i denne oppgaven er voldelige opptøyer i Oslo i januar 2009. Disse opptøyene vil jeg sammenligne med de voldelige opptøyene i Frankrike i november 2005. Etter opptøyene i Frankrike spekulerte mange om slike hendelser kunne ha skjedd i Norge. Grete Brochmann ²har fått og svart på en rekke spørsmål som var knyttet til situasjonen i Paris i 2005. (Paris- opptøyene: Kan det skje her? (Aftenposten: 9.11.2005)

² Grete Brochmann er forskningsleder på internasjonal migrasjon og etniske relasjoner ved Institutt for samfunnsforskning. I tillegg er hun professor II ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo.

Det er viktig å få både et bilde av de hendelser i Oslo i forbindelse med Gaza-demonstrasjoner, og de voldelige opptøyene i Paris. Hensikten med dette er å sammenligne situasjonen i Oslo og Paris. Videre er det også viktig å få innsikt av hva vi har lært av opptøyene i Frankrike og se hvilke muligheter eller midler som finnes, og som kan redusere eller hindre andre opprør eller opptøyene i Oslo og andre steder her i landet. De følgende spørsmål kan være nyttige for å få svar på oppgavens problemstilling.

- . Hva er de underliggende faktorer som løser ut voldelige opptøyer blant innvandrerungdom?
- . Er det slik at ikke-politiske grupperinger (eks.gjenger) systematisk utnytter visse situasjoner eller utløses voldelige demonstrasjoner tilfeldig?
- . Hvilken rolle spiller myndigheter /politiets atferd?
- . Hvilken rolle spiller det (dags) aktuelle tema som utløsende faktor?
- . Er det noe mønster i rekrutteringen til opptøyene fra ulike bydeler?

2. Metode

Jacobsens (2005:2) definerer en metode som en måte å gå fram på for å samle data om hvordan virkeligheten faktisk ser ut), eller data om virkeligheten. Metoden er da ifølge Jacobsen et hjelpemiddel til å gi en beskrivelse av den såkalte virkeligheten. I forbindelse med denne oppgaven har jeg valgt det åpne individuelle intervjuet og dokumentanalyse eller dokumentundersøkelser som metodetilnærminger. De to metodetilnærmingene brukes til innsamling av kvalitative data. De to skilles når det er snakk om en kartelegging av kilder, og får betegnelser primærdata og sekundærdata. Jeg kommer tilbake til de to skiller når jeg skal snakke om disse datainnsamlingsmetodene.

2.1 Det åpne individuelle intervjuet

Demonstrasjoner som har utviklet seg til voldelige handlinger skjedde i Oslo. Jeg har ønsket å få informasjon fra Oslo kommune og Oslo politidistrikt. Ifølge Jacobsen (2005:163-164) kan det være umulig eller meget vanskelig å samle informasjon direkte fra kildene. Han påpeker blant annet kildene som befinner seg i en posisjon der vi ikke har tilgang til den på grunn av diverse årsaker, for eksempel taushetsplikt om en spesiell situasjon, eller ikke å få lov av ledelsen til å gå ut med informasjon om noe som har hendt. Jeg har ikke kunnet få tilgang til informasjoner jeg trengte ved Oslo Kommune og Oslo politidistrikt der de voldelige opptøyene skjedde. I denne situasjonen anbefaler Jacobsen (2000:151) å benytte seg av andres opplysninger om hva som har skjedd. Det er grunnen til at jeg måtte henvise til avisene (VG, Dagbladet, Aftenposten) og de øvrige litteraturene gjennom databasen.

Det individuelle intervjuet er betraktet som primærdata som jeg har nevnt tidligere. Informasjon som kalles primærdata innebærer ifølge Jacobsen (2005:137) at forskeren samler inn opplysningene for første gang. Det gjelder for eksempel å samle inn opplysninger direkte fra mennesker eller gruppe av mennesker. Vi får primærdata ved å benytte intervju, observasjon eller spørreskjema.

2.1.2 Dokumentanalyse eller dokumentundersøkelser

Dokumentanalyse eller dokumentundersøkelser er en type kvalitativ tilnærming. Grønmo (2004:120) viser at i en dokumentanalyse samler data forskeren inn som skal analyseres for å få frem viktige sammenhenger og relevant informasjon om det eller de forholdene i samfunnet vi ønsker å studere. Kilde defineres ifølge Rolf Torstendhal (1966) som ”en skrift som åberopas för en viss uppgitt och själv utgjör grunden for denna uppgifts auktoritet”. Kilden som er en del av en historisk helhet sier oss noe om den tidshistoriske situasjonen den blir til. Denne helheten er viktig for forståelse av kilden (Holme og Solvang 1991:125). Kvalitativ datainnsamling av informasjon samles ifølge Jacobsen (2005:166) inn i form av ord- enten nedtegnet i notater eller tatt opp på bånd – og ikke i form av tall. Når det gjelder denne oppgaven, har jeg for eksempel hatt behov for tall på innvandrere i sammenligningen med etniske nordmenn i det indre øst området. Et annet behov kunne gå på belysningen av situasjonens omfang både i Paris og Oslo angående ødeleggelsene som skyldtes voldelige handlinger som det var tilfellet i november 2005 og i januar 2009. I dette tilfellet har jeg brukt Jacobsens resonnement om det unntaket som gjelder dokumentundersøkelser, som ofte inneholder bruk av tall. Rapporten som jeg kommer til å snakke om ovenfor som egentlig handler om levekår og flyttemønstre i Oslo indre øst, utgjør for meg en del av sekundærdata som ble nevnt ovenfor; selv om denne er presentert i form av statistikk og tall. Det er det mest vanlige å bruke kvalitativ innholdsanalyse når dokumentene har verbalt innhold, i form av tekster som foreligger skriftlig eller muntlig, på papir, som lydopptak, på Internett eller datafil (Grønmo 2000:187). Innsamlingen av data har gått ut på anskaffelsen av fagbøker, offisielle dokumenter (for eksempel Stortingsmeldinger), rapporter og aviser som skulle analyseres, og som skulle belyse problemstillingen. Opptøyer eller opprør blant innvandrerungdom utgjør en kjerne av denne problemstillingen. Disse dokumentene utgjør sekundærdata som jeg har snakket om tidligere. I tillegg ble det også databasen på internett brukt i den hensikten. Anskaffelsen av kilder skjedde i hovedsakelig ved biblioteker som finnes her i Stavanger region og i naboland. Det ble også brukt det såkalte ”fjernlånet” ved The DSCIM Library for International Studies and Human Rights (DCISM bibliotek) i Danmark. Dette gjelder kilder som handler utelukkende om de voldelige opptøyene i Paris. Dette er med andre ord et arbeid som har noe å gjøre med det Grønmo (2004:190) kaller identifisering og registrering av innholdet i ulike tekster som er særlig relevant for studiens problemstilling. Kilder som jeg kommer til å snakke om eksisterer som et ”dokument ”som er en lesbar meddelse som

innholder informasjon (Wikipedia.no). Dette dokumentet er betegnet ovenfor for ”dokumentanalyse” eller dokumentundersøkelser. Det er en rekke dokumenter som jeg har analysert i forbindelse med denne oppgaven. Disse dokumentene har vært brukt som sekundærdata jeg har snakket om tidligere. Sekundærdata som jeg har påpekt tidligere er basert på opplysninger som er samlet inn av andre. Kvalitative sekundærdata vil ifølge Jacobsen (2005:137) kunne samles under fellesbetegnelsen tekster, der vi tar for oss eksisterende fortellinger og historier og forsøker å fortolke disse. Sekundærdata gjelder ifølge Framnes og Thjømøe (2001:238) informasjonen som allerede er tilgjengelig, enten internt, eller eksterne kilder som tidskrifter, rapporter, bøker, statistiske publikasjoner, internett, etc..Ifølge Jacobsen (2005:216) er alle kvalitative undersøkelser bare gode som de dataene de klarer å samle inn i de første fasene. Dataene kommer alltid fra en kilde, det være seg en respondent, en situasjon, eller et dokument.

3. Teoritiske perspektiver

3.1 Kultur i forhold til risiko

Med referanse til Mary Douglas (1966) "Purity and Danger" viser Haukelid (1999:21) hvordan forskjellige kulturer fokuserer på forskjellig risiko og foreskriver forskjellig praksis. Hun understreker at de risikooppfatninger som finnes støttet opp under eller legitimerer den rådende moral og sosiale orden. Douglas mener at farene er reelle, men hvilke risiki vi vektlegger er sosialt og kulturelt betinget. Hun lar forstå at blant de faktiske farer som eksisterer vil man i sosiale organisasjoner legge vekt på de farer som kan forsterke den moralske, politiske eller religiøse orden som holder gruppen sammen. For Douglas er risiko først og fremst et produkt av kunnskap og enighet, og dermed en kulturelt konstruert størrelse. Hun mener at det ikke er mulig å måle risiko på en objektiv og nøyaktig måte, og at risiko ikke kan skilles fra holdninger, som er kulturelt betinget.

I samarbeidet med Ellis og Wildawsky (1990) slik illustreres av Haukelid 1999:24-30), har Thompson utviklet den "cultural theory" som bygger på en såkalt "grid/group" modell som først ble utformet av Douglas i *Natural Symbols* fra 1970. I Norge har det vært en stor interesse hos norske antropologer, Grendstad og Selle i boka *Kultur som levemåte* kaller teorien "Kulturteorien" som de mener er en generell og velegnet tilnæringsmåte til alle mulige politiske eller organisatoriske problemer (også risikoproblematikk). "Kulturteorien" skal forene kultur med sosial organisasjon (relasjoner, handlinger, eller praksiser). Hovedbudskapet er at kultur med sosial organisasjon skal legitimere hverandre, altså at det bare er en kultur som går overens med en type sosial organisering. Modellen "grid" og "group" i teorien nevnt ovenfor har også to typer sosiale og kulturelle dimensjoner "grid" og "group". "Group" går på grad av sosial integrering eller inkorporasjon; det vil si på gruppetilhørighet og på hvem jeg er. Her er det snakk om kriterier som beveger seg fra individualisme til kollektivismen. "Grid" går på eksistens av handlingsregler (prescriptions) for det enkelte individ. Et eksempel som kan illustrere denne dimensjonen er kastesystemet³ som

³ "Kastesystemet" er den formen for lagdelingen som finnes i hindusamfunnet. Det betyr at et stort antall grupper med ulik kultur og nedarvet medlemskap i såkalte "kaster" er organisert i en religiøst farget rangorden. Men ulik rang innebærer også forskjeller i makt og økonomi (Harald Tambs-Lyche i Hovell 1994:346)

har mange forbud, prosedyrer og praksiser for sosial samhandling (herunder også transaksjoner), mens egalitære grupper eller sekter har få eller ingen. Det norske samfunnet eller systemet som senere skal sammenlignes med det franske sies å være egalitære. Mens Frankrike sies å være et elitisk samfunn.⁴ ”Grid/gruppe”modell kan ifølge Haukelid kobles med fire kulturer, eller ”cultural biases”, og noen ganger kan kobles til fem. De fire mulige kulturer er: den hierarkiske, den individualistiske, den egalitære og den fatalistiske kulturen. I den hierarkiske kulturen dominerer en vanlig klar arbeidsdeling og samhandlingsregler. En konkretisering på dette området er at hierarker ser på menneskenaturen som oppstått i synd, men mennesket kan frelses av faste, stabile og omsorgsfulle institusjoner. Sedvaner, tradisjoner, og autoriteter forsvares; og man er tilhengere av fornuftig rettleiding og langsiktig forvaltning. I en fatalistisk kultur finnes de svak gruppetilhørighet og strenge handlingsregler. Kulturen ses å være preget av avmakt og uforutsigbarhet (det som skjer det skjer), og ekstern kontroll. Denne ovennevnte teorien ligger ifølge Douglas til grunn for at de fire kulturene potensielt er til stede i alle menneskegrupper, og at alle fire ligger i strid med hverandre (Haukelid 1999:27). Aven (et.al 2004) mener at kjennetegn ved kulturen vil være avgjørende for det fokus en organisasjon eller et samfunn har på sikkerhet. Verdier, holdninger, kunnskap, erfaring og politikk vil påvirke hva det enkelte samfunn aksepterer av risiko, og spørsmålet om sikkerhet vil være en av flere målsettinger å ta hensyn til i utforming av planer, strategier, og prioritering av ressurser.

Innvandrerungdom som står bak opptøyene i Oslo i januar 2009 og i Paris i 2005 ble født og oppvokst i Norge og i Frankrike. Men de har foreldre med innvandrerbakgrunn og de fleste har oppbært tradisjoner, sedvaner og andre verdier knyttet til opprinnelsesland. Når det gjelder Norge går dette i samsvær med lovverk og grunnleggende menneskerettigheter (St.meld. nr.17 (1996-97)). I Frankrike stilles ifølge (Semprini 2000:112) krav om kulturell anerkjennelse og påpeker multikulturelle konflikter. En multikulturell potensiell konflikt er synlig når det oppstår et slikt krav. Det er bare omfanget av kriser som gir bildet av problemets omfang, dersom disse konflikter håndteres bare a posteriori, ved å vente at de

⁴ I et egalitært samfunn er alle på like fot. I Norge er det egalitære samfunn akseptert som ideal. Det er vanlig i Norge å diskutere med alle og enhver. Frankrike er kulturelt et elitisk samfunn, der hierarkiet er bevart. Det sies at elitekulturen fremmer konkurranse. I Frankrike er markering av posisjon et legitimt og nødvendig signal å gi. I Frankrike er det større aksept for forskjeller enn i Norge (Kontakt nr.72:2005, UIS-høst 2003)

viser seg, sier Semprini. Både i Norge og i Frankrike er det snakk om modeller som går på inkorporering av folk som kommer i et nytt land. Spørsmål er å vite hvis disse modellene har innvirkning på opptøyer i Oslo, eller hvis de kan bidra til å hindre eller redusere risiko for opptøyer i det flerkulturelle eller multikulturelle samfunn Oslo er blitt.⁵

3.2 Risikosamfunn

Den tyske sosiologen Ulrich Beck er berømt for sin teori kjent under begrepet ”risikosamfunnet” (risikogesellschaft). Ifølge Beck er vi vitner til et brudd innenfor den moderne epoke som er i ferd med å gå over fra det klassiske indistrisamfunnet til ”risikosamfunnet”. Det som kjennetegner risikosamfunnet er at det ikke er så lett å peke ut sundebukker lenger, så som jøder, svarte, kommunister, osv. I så henseende er risikosamfunnet sluttet på at ”de andre har skylden”. Beck argumenterer på ulike områder når det gjelder risikosamfunnet.

. En kan eie rikdom, og den kan bare rammes av risikoer. I classesamfunnet bestemmer ens posisjon (eksistens) ens bevissthet, i risikosamfunnet bestemmer bevisstheten ens eksistens. På denne måten får kunnskap en særlig posisjon, også politisk. Det er de som har kunnskapen på sin side, og som kan holde informert, som har de beste muligheter til å reagere på latente trusler (for eksempel voldelige opptøyer), og ikke de ressursvake og uvitende.

. Når bestemte risikoer oppnår sosial anerkjennelse, får de et politisk innhold og blir sprengstoff i samfunnsdebatten. Det som tidligere var upolitisk, blir raskt politisert. Risikosamfunnet er et katastrofesamfunn der unntakstilstanden er i ferd med å bli normaltilstand. Hvis farene får vokse uten at vi gjør noe med dem, kan samfunnet utvikles i retning av en ”legitim” totalitarisme på politisk administrativt nivå for å få bukt med truslene, noe som ville være en utvikling på kant med vårt demokratiske system. Det påpekes ifølge

⁵ I Kongens nyttårstale 2006 kom Hans Majestet Kong Harald til å vise at det flerkulturelle Norge er en virkelighet (www.vg.no: 31.12.2006). Frankrike er et multikulturelt på grunn blant annet av landets historie og tradisjon som fristed, geografisk beliggenhet, landets historie som kolonimakt (Semprini 2000:108)

Beck (1997:57) forholdet mellom observasjon og produksjon av risikoer. Han viser hvordan ulikheter i klassesamfunn og risikosamfunn kan dekke hverandre, eller produsere hverandre. Beck understreker at en ulik fordeling av samfunnsmessige rikdommer har skapt en mur som nærmest stenger for innsyn i og rettferdiggjør produksjonen av risikoer. Han lar forstå at det synlige kommer i skyggen av usynlige trusler. Beck utelukker ikke som nevnt ovenfor idéen om risiko som kulturavhengig; men han er for et skarpt skille mellom den kulturelle og politiske oppmerksomhet rundt og den faktiske utbredelse av risikoer.

Beck skiller mellom risikosamfunnets objektive og subjektive dimensjoner.

Risikosamfunnets objektive dimensjon viser til faktiske endringer i den sosiale verden. Industrisamfunnet eller moderne samfunn blir sett i seg selv som risikosamfunnet; og ifølge Beck er den preget av blant annet:

. *klassekonflikt*: den konflikten som kan dominere i industrisamfunnet er klassekonflikten. Dette gjelder hvordan samfunnets produksjons resultater og ressurser skal fordeles mellom ulike grupper i samfunnet. Den konflikten er på den ene eller annen måte institusjonalisert gjennom det parlamentarisme system og regulering. I tillegg kommer det han kaller:

. *logic of wealth production*: industrisamfunnet er et produksjonssamfunn. En forklaring på dette er at sult, nød, lidelse, fattigdom hindres gjennom industriell teknologi.

Risikosamfunnets subjektive dimensjon viser til endringer i menneskets oppfatninger og vurderinger av verden, og altså ikke endringer i verden selv (referanse til Gunnar C. Aakvagg:2004).

Med det flerkulturelle samfunn mener man at i Norge og Frankrike bor mennesker med noe ulike levesett og kulturelle koder ⁶ (Gullestad 2002:73). Det er problematisk når det gjelder risikovurdering og risikoopplevelse. Her er det snakk om ungdommer av utenlandsk opprinnelse. Den franske filosofen Alain (1994:112-119) som Inger- Lise Lien refererer til skiller mellom det han kaller ”prefigurative” og ”postfigurative” kulturer. Denne første forestillingen går på at utviklingen skjer så fort at de voksne egentlig ikke har annet enn en

⁶ Koder er meningsystemer som tegnene er organisert inn i. Systemene inneholder regler for hva tegnene skal bety, dvs. hvilken mening som skal tilskrives de lyder, fakter og begreper som brukes som tegn. Kodesystemene sier også hvordan tegnene skal forstås i forhold til hverandre. Slike kodesystemer er kulturbestemt (Dahl 2001:37)

foreldet kompetanse å overføre til barna. Dermed skjer en motsatt kunnskapsoverføring. Mens den andre forestillingen gjelder forandringen som skjer så langsomt og umerkelig at bestforeldrene og foreldrene ikke kan tenke seg en annen fremtid for barna enn det som er identisk med det de selv har opplevd. Møtet mellom det postmoderne og det tradisjonelle, det prefekurative og postfigurative, utløser spenningsfelter som kan få konsekvenser for hvordan alle slags ungdommer og voksne forstår seg selv når de speiler seg i hverandres tradisjoner og i forhold til sin egen historie (Engelstad 2003:305-306). Ungdom fra andregenerasjonen av innvandrere må skjønne fra førstegenerasjonens innvandrere sin plikt og sin avhengighet av de voksne og av tradisjonen, og bøye seg for den. Derfor blir det for eksempel kampen om moralen og opprør som ikke alltid har positive effekter. Opprøret kan for eksempel lede til gjengkriminalitet, fordi ungdommen unndrar seg fra foreldrenes kontroll, mener Lise Lien (Engelstad 2003:325). Dette kommer jeg tilbake lenger ut i oppgaven når jeg skal snakke om gjengproblematikken og den rollen som foreldre skulle spille for å hindre involvering av ungdommer i voldelige handlinger i Oslo i januar 2009.

Det norske samfunnet har gjennomgått store endringer mot slutten av 1960 med det som kalles ” den nye innvandringen ” i Oslo. Frankrike har også opplevd samme endringer i løpet samme tallet. Groruddalen i Oslo er en del av denne oppgaven. I Grorud bydel, som nå også inkluderer Romsås utgjør innvandrerbefolkning 32,7 prosent, med 30,7 prosent fra ikke-vestlig land (Grorud – Innvandring: www.erdether.no). Dette betyr at Oslo i Norge og Paris Frankrike er blitt multikulturelle. Med andre ord er det snakk om kulturell mangfold og identitet. Mangelen på kulturell anerkjennelse kan ifølge FNs organ for utvikling *UNDP* være en utløsende faktor i voldelige opptøyer (*development report 2004:12*). Men andre årsaker kan ligge bak. Det er disse mulige årsakene som skal belyses i forbindelse med voldelige opptøyene i Oslo den 8. og 10.januar 2009.

3.2.1 Risikovurdering

Ifølge Terje Aven og Ove Njå (Kronikk Aftenposten 24/1-02) kan ikke risiko skilles fra vurderinger. Han hevder at risiko er en vurdering av hva som vil kunne skje i fremtiden, hvordan systemer, teknologi, organisasjoner og mennesker vil fungere og opptre. En vurdering må alltid ifølge Aven settes inn i sin rette kontekst. Han stiller disse spørsmålene i

forbindelse med dette resonementet: Hvem er det som uttaler seg? Hva er grunnlaget for uttalelsene? Hva er den historiske og sosial sammenheng? osv..

Risikovurderinger bygger på en del fakta-opplysninger om hva som har skjedd, men i de fleste tilfeller gir disse bare et lite bidrag i forståelsen av hva risikoviktig er, sier Aven. I et samfunn preget av stadige endringer, vil det være misvisende å bruke de historiske målinger som direkte basis for vurdering av framtiden. Poenget er å finne fram til de underliggende prosesser, faktorer og indikatorer som kan varsle oss før de alvorlige konsekvenser blir en realitet. Det er nødvendig med en mer dynamisk tilnærming til risiko, som evner å se problemer før de oppstår. Det er nødvendig å bringe sammen personer med innsikt og meninger om sikkerhet som kan gi våre politikere og ledere underlag for beslutninger som angår risiko, og bidra til et mer pro-aktivt sikkerhetsarbeid. Disse personene skal gi samlede vurderinger av risiko og sårbarhet, understreker Aven (Kronikken Aftenposten 24/1-02).

Risikobegrepet er ifølge Aven (et.al 2004:37) også et uttrykk som brukes vanlig for den *fare* uønskede hendelser representerer for mennesker, miljø, økonomi og andre verdier. Risikoer begrenser seg ikke til utfall og skadevirkninger av tidligere hendelser. Risiko handler med andre ord hovedsakelig om forutsatte, enda ikke inntrufne, men truende ødeleggelse, som akkurat er reelle i dag i samfunnet, vurdering av usikkerhet knyttet til fremtidige hendelser og størrelser (Aven et.al 2004:64). Eriksen (2006:13) ser på risiko som en motsetning til trygghet, og viser at trygghet konnoterer forutsigbarhet og stabilitet, mens risiko konnoterer til usikkerhet og fare, understreker han.

Frønes (2006:66-67) viser at i noen situasjoner er risikovurderingen basert på generelle kulturelle forestillinger om sammenhenger. Han viser hvordan et boligområde med etnisk sammensetning influerer prisnivået uten å forholde seg til de individer som muligens flytter inn eller bor der. En forestilling om å flytte før prosessene når et visst nivå og slike vurderinger er stort sett basert på mer komplekse forestillinger enn enkle todelinger av beboere i innvandrere – ikke innvandrere, men ikke et område dominert av enkelte etniske grupper. Men Frønes utelukker ikke et ønske hos noen som kan foretrekke et multi-etnisk boområde, men ikke et område dominert av enkelte etniske grupper.

Det flerkulturelle samfunn gjelder både Oslo i Norge og Paris i Frankrike. En viktig basis for å unngå risiko i flerkulturelle samfunn er ifølge Marie Sjöberg at risiko bør brukes i en vid betydning slik at det inkluderer muligheten for "alle" uønskede hendelser og tilstanden som i framtiden kan inntreffe i forbindelse med en aktivitet eller virksomhet. Risiko er muligheter for at hendelser eller menneskelige aktiviteter beslutninger påvirker (negativ) aspekt av hva mennesker verdsetter, sier Marie Sjöberg (SINTEF: "Risiko på Tvers")

Opptøyene i Oslo i 2009 oppstod i forbindelse med krigen på Gazastripen. I Paris ble opptøyene utløst da de ble kjent at to gutter knyttet til foreldre med innvandrerbakgrunn døde da de prøvde å gjemme seg for politiet i en transformatorstasjon i 2005. De forferdelige hendelsene i Oslo hadde ingenting å gjøre med fredelige demonstrasjoner. I Paris har situasjonen eksplodert uten en bestemt omstendighet. Det er mulig å si at bak Gazademonstrasjoner stod andre intensjoner og følelser som oppløste voldelige opptøyer i Oslo. Krigen i Gaza kunne oppfattes som et påskudd. Denne oppgaven har som mål å finne ut årsakene til disse opptøyene. Myndigheter i Oslo Kommune og politiet skulle ha vurdert situasjonen nøye. Det går med andre ord ut på hvordan risikovurdering ble foretatt i forhold til demonstrasjoner, og måten beredskap var organisert før og i løpet av hendelser.

3.3 Sikkerhet og trygghet

I forbindelse med denne oppgaven kan det være viktig å snakke om indre og ytre sikkerhet. I Norge omfatter begrepet rikets sikkerhet både ”ytre sikkerhet” og ”indre sikkerhet” (regjering.no). I Frankrike brukes også de to begrep når det er snakk om sikkerhet (Bigo et.al 1998). Begrepet sikkerhet brukes i svært mange sammenhenger. I en begrepsutredning viser Finn-Erik Vinje at ved siden av ordet sikkerhet kommer trygghet, og de to er synonyme og de står begge for ”å være sikker/trygg” uten å ta hensyn til om uønskede hendelser det henspilles på, er vilde eller ikke (NOU 2006:6).⁷ Aven (et.al 2004:17) viser at begrepet sikkerhet har flere fasetter, og nevner blant annet: menneskelige og sosiale faktorer. Han knytter dette til menneskelig atferd, organisasjoners struktur og virkemåte, eller samfunnets politikk og beslutning i fokus. Ifølge Aven kan også sikkerhet knyttes til ulike nivåer, som individ, organisasjon og samfunn, eller til ulike faser i en prosess, som planlegging/design, gjennomføring/drift og endringer/avvikling. For at sikkerheten skal påvirkes og styres skal alle involveres. Det gjelder for eksempel enkeltindivider, interesseorganisasjoner, private virksomheter og myndighetsorgan. Sikkerheten kan ifølge Aven påvirkes gjennom handlinger og de valgene man gjør. Bigo (1998) hevder at sikkerheten berører alle daglige aspekter i

⁷ NOU er (Norges offentlige utredninger som er gitt til statsministerens kontor og departementene).

Regjeringen eller et departement nedsetter utvalg og arbeidsgrupper som utreder forskjellige forhold i samfunnet. En utredning kan enten komme som NOU (Norges utredninger) eller som rapport

menneskelivet. Det kan blant annet nevnes: individets sikkerhet, nasjonal sikkerhet, sosial sikkerhet/trygghet, trafikksikkerhet, sikkerhet i luften, mattrygghet osv. Hylland Thomas Eriksen (2006:11-12) viser at den norske trygghet har å gjøre med både ”security ”og” safety”. Det finnes mange måter å være trygg eller å føle seg trygg på, mener Eriksen. Han nevner blant annet: å være trygg på seg selv (ha god tillit/et positivt bilde), trygg når man skal hjem om kvelden (for å unngå at man blir slått ned), trygg i trafikken (når det gjelder å bruke refleks og følger trafikkreglene, osv.), trygg på sine venner (at de ikke svikter en) og trygg i sin livssituasjon (man har et minimum av oversikt og tilfredshet, og vet at noen er glad i en).

Sikkerhet som jeg snakker om er indre sikkerhet som ofte knyttes til immigranter/innvandrere. De voldelige opptøyene blant innvandrerungdom i Oslo i januar 2009 som er et hovedtema av denne oppgave skal forstås i den indre sikkerheten konteksten på et lokalt nivå eller i lokalsamfunnet. Det er vanlig i Norge å referere til begrepet kommune når det er snakk om begrepet lokalsamfunn. Alle forferdelige hendelser blant annet voldelige opptøyer blir synlige på lokalt nivå. Dette kan begrunnes i Arjun Appadurais teori som går på politisk kaosteori. Det er snakk om etniske konflikter men teorien kan også anvendes i de fleste kontekster, blant annet opptøyer. Appadurai hevder at etniske konflikter i dag mer enn noe annet er implosive, det vil si at de ikke primært er et resultat av personlige følelser og motsetninger, men en konsekvens av at hendelser på regionalt, nasjonalt, eller globalt nivå manifesterer seg direkte i lokale kontekster gjennom å levere råmateriale til de forestillinger folk forstår sin egen hverdag gjennom. Slike hendelser som formidlet gjennom media, får virkninger i lokale sammenhenger gjennom å bli trukket inn i diskurser og narrativer om lokal forhold (Fuglerud 2001:216). På neste rubrikken (3.3.1) skal jeg få tilbake til diskursene. Ifølge Thomas Eriksen (2006:13) er utrygghet en motsetning til trygghet, og blant annet det han mener fører til utrygghet er sporadiske utbrudd av ”moralsk panikk” knyttet til kriminalitet, innvandreres kriminalitet der frykten og utryggheten er helt ute av proporsjoner med den faktiske risikoen indikerer at den subjektive utryggheten kan være langt sterkere.

Innvandrere blir assosiert med forskjellige handlinger som truer sikkerhet/trygghet og skaper ofte panikk, selv om ofte kan det snakk om overdrivelser i media. Situasjonen som har preget Norge i 1998-1999 der innvandrerungdom begått gatekriminalitet syntes å medføre moralsk panikk med krav om senking av den kriminelle lavalder, strengere straffer og utvisning både de kriminelle selv og deres familier til sine opprinnelsesland (Fuglerud 2001:79). Dette stemmer med et spørsmål byrådsleder Erling Lae fikk og skulle svare på i forbindelse med

voldelige demonstrasjoner i Oslo. Dette spørsmålet gikk på et ønske å sende voldelige demonstranter ut av landet selv om de er født i Norge. ”De er utenlands opphav jo, så da er de ikke norske da, sa han eller hun” (dagbladet.no 13.01.09).

Risiko som ble pekt på tidligere kan knyttes til trygghet. Thomas Hylland Eriksen viser at risiko også er motsetning til trygghet og at den konnoterer usikkerhet og fare. Han henviser til FNs organ for utviklingsorganisasjon ”UNDP” med sitt program om ”human security”. Det heter at menneskelig trygghet består i ”frihet” fra knapphet og ”frihet fra frykt”, og det hevdes at det ikke finnes et samfunn der befolkningen er totalt fri fra knapphet og frykt. For Eriksen og etter henvisning til UNDPs definisjon av trygghet, er begrepet trygghet definert som noe subjektiv knyttet til menneskers erfaringsverden, hvor det er snakk om negativ frihet, til forskjell fra positiv frihet (frihet til). Mennesker som aktivt velger å være loyale overfor en tradisjon, den være seg religiøs eller kulturell, kan oppleve tryggheten som en frihet fra umulige valg og kanskje fra tyngende ansvar, argumenterer Eriksen. I likhet med Eriksen har for Gullestad (2002:66) ordet trygghet verken safety eller security betydning. Ordet trygghet er ofte knyttet til kontroll, til å ha kontroll over livet; og har i tillegg noe å gjøre med stabilitet, forutsibarhet og en viss orden. Det er helt naturlig at samfunn endrer seg. I dette synspunktet reflekterer Gullestad omkring det hun kaller å være trygg på sitt eget eller trygg i sitt eget. Å være trygg på sitt eget innebærer å være forankret og innforlivet i noe som er fastlagt og som ikke skal tulle med. Ønsket om identitet via røtter er ofte nettopp et ønske om å gripe tilbake til noe som er trygt fordi det oppfattes som noe som ikke er valgt, og som er forholdsvis uforanderlig. I denne sammenhengen er trygghet knyttet til stabilitet, og representerer en form av motstand mot omfattende samfunnsendringene. Thomas Hylland Eriksen (2006:30) snakker om en sosial trygghet, og mener at den skal omfatte hele befolkningen, og ikke bare flertallet/majoriteten. Hvis det ikke skjer forandringer, er det en indikasjon på risiko når det gjelder flertall konvensjonell trygghetsfundamentalisme hos minoriteter-innvandrere, men er basert på andre prinsipper. Når han snakker om multikulturalismen, hevder Bauman (2000:190) at trygghet er den nødvendige betingelsen for dialogen mellom kulturer. Uten trygghet er det små sjanser for at ulike felleskap vil åpne seg for hverandre og hengi seg til en samtale som kan berike dem alle og fremme den menneskelige samhørigheten mellom dem. Med trygghet vil menneskehetens utsikt være lyse, mener Bauman. Innvandring eller innvandrere blir knyttet til sikkerhet/trygghet i samfunn. Både i Oslo og i Paris ble opptøyer utløst av innvandrerungdommer. Det er noe som tyder på at de voldelige opptøyene i Oslo har konsekvenser eller ettervirkninger når det gjelder forhold mellom folk i Oslo og andre steder i landet.

3.3.1 Sikkerhetsdiskursen og sikkerhet/trygghet i politisk dimensjon

Waever hevder at sikkerheten kommer til uttrykk ved diskurs, og hevder at sikkerhet konstrueres med egne særtrekk til det han kaller sikkerhetsdiskurs. Han viser hvordan sikkerhetsdiskurs dannes når det gjelder argumentasjonssynspunkt, og hvordan den strukturerer den offentlige opinionen (Bigo et.al 1998:49). For Waever er ikke sikkerhetsdiskurs bare enkelte uttalelser eller erklæringer, men en helhet retoriske argumentasjoner som utvikles forskjellig i forhold til kontekster (historisk eller nåtid) og det er skaperne eller grunnleggerne som utfolder den. Disse argumentasjoner er brukt i den hensikt å endre eller styrke forestillinger, troende, grupper eller samfunnsverdier gjennom språk.

Michael Dillon med referanse i (Bigo et.al 1998:45-48) kommer med tanken om å studere sikkerhets etmologi og genealogi. Når det gjelder etmologi blir oppmerksomheten rettet mot diskursrekkefølge og de viktige uttrykkene med tanke på begrepet veritabel betydning. Genealogi gjelder å stille spørsmål om hvordan sikkerhet kommer inn i diskurs. For Dillon er sikkerhet et dualistisk uttrykk som ikke bare betyr en frigjøringsmiddel overfor faren, men det er også et middel for å styre, redusere eller begrense fare. Han viser at sikkerhetens opprinnelse eller opphav er frykten, og den trenger tiltak for å kontrollere, styre, fjerne, nøytralisere denne frykten. Ved å få vite hva man frykter for har sikkerhet en tendens til å oppheve, anerkjenne, straffe eller på andre måter sette i fare det som truer oss. Denne dobbelthet forklares fra sin greske opprinnelse med begrepet "asphaleia" som betyr sikkerhet, vissthet og trygghet, og har som avledet ord "sphallo" som betyr usikkerhet, å ta feil, falle. Ifølge Dillon har også sikkerhet latinsk opprinnelse, og viser at sikkerhet har som avledet ord "securitas", som selv er avledet av "sine cura" og har som betydning uten bekymring, uro, osv., og betyr ikke bare frigjøring overfor engstelse, fare, sikkerhet/trygghet, nøyaktighet, men betyr også forsømmelse, likegyldighet, sorgløshet. Denne dobbelte betydningen gjelder ikke mytologi, fordi det er noe som finnes i dag, og Dillon nevner en engelsk ordbok, "The Oxford English Dictionary" som tilskriver sikkerhet to typer av betydning. Sikkerheten har ifølge Dillon på den ene sida som kjerne betingelser for å være i sikkerhet, og på den andre sida angår midler for å bli det. Dette viser at sikkerhet er knyttet til ulike begreper som

sannhet, visshet, fravær av uro, tvang, teknologi, og er samtidig knyttet til usikkerhet, mener Dillon.

Ayse Ceyhan refererer til Albert Hirschman og snakker om moderne sikkerhetsdiskurser som hun mener kan skapes i forhold til tidspunkter og behov som frykten for multikulturalismen, *incivility* eller usikkerhet (Bigo et.al 1998:54). Når det gjelder begrepet politisk diskurs eller sikkerhetsdiskurs refererer Ayse Ceyhan til Murray Edelman. Hun forklarer måten den diskursen typen skal være effektiv og danne offentlige meninger eller opinion på. Ifølge Edelman er diskurser rettet mot utvalgte grupper på grunn av deres potensielle sensibilitet i forhold til det gitte problemet, og den må dannes av offentlige meninger. For Edelman er den utvalgte gruppen en sosialkonstruktivisme som refererer til kulturelle særtrekk og folkets bildets som er knyttet til personer eller grupper, og som holdningen og velværen skal bli påvirket av. Han hevder at disse kulturelle særtrekk eller karakteristikkene gjennomføres personers eller gruppers bilde med negative eller positive uttrykk gjennom bruk av symbolsk språk, fortellende og metaforer.⁸ Før dødsfallene i Clichy-Sous-Bois i Paris, hadde Nicolas Sarkozy ertet på seg innbyggerne i de samme forstedene gjennom bruk av uttrykk som ”å rense området med høytrykkspyler” for å få ”bort pakket” (Fagerlid–Arr 2008:171). Gullestad (2002:66) som argumenterer med begrepet trygghet viser hvordan trygghet er et sentralt verdibegrep i Norge, både i hverdagslivet og i politisk retorikk. Et eksempel som illustrerer dette er tidligere statsminister Gro Harlem Bruntlands politiske taler som var dominert av begrepet trygghet. Koblingen mellom sikkerhet og politikk kan ifølge Ayse Ceyhan oppfattes på to måter. På den ene side kan sikkerhet forstås som politisk danning. På den andre side er den betraktet som aktivitetsuttalelse for megling og handling. I disse tilfellene forutsettes det en trussel, en fare eller fiendskap som utvikler seg til politisk danning, skillet mellom livet og

⁸ ”En metafor er difor meir enn språkleg ornamentikk der ein byter ut terme med en annan fordi den seier ”more pleasantly what could be said otherwise” (ECO 1984,s.89). Årsaka til at en metafor kan være effektiv og fruktbar å bruke i t.d politisk kommunikasjon, er at den skaper ny informasjon, den kan seie ting som vanskeleg let seg uttrykkje gjennom vanleg, bokstavleg språkbruk. Ein metafor er, for å seie det metaforisk, ein maskin som produserer nye konnotasjonar” (Infrastruktur og sårbarhet, våren 2007: Kompendium I:68). ”En konnotasjon står for den mening som skapes når leserens erfaringer, holdninger og følelser får ”svinge med ” i meningsproduksjonen; det er tegnets tilleggsmening ” (Dahl 2001:46)

død, orden og uorden. Hobbes, Machiavel og Carl Schmitt viser at de fleste studier som handler om sikkerhet fokuserer på politiske aspekt ved å prioritere spørsmål knyttet til farer og trusler (Bigo et.al 1998:58).

Det er snakk ovenfor om politikk og sikkerhet. Men hva er det politikk går ut på og hvordan gjennomføres den?

Politikk er ifølge Ole Andreas Engen et spørsmål om hvem som skal ta ansvar eller politisk beslutning; og dette gjelder fordeling av samfunnsoppgaver. Politikk handler om å gjennomføre beslutninger. For å skape et trygt samfunn må det være makt; og dette er gjennomføringen av politikk. Tredelingen av makt i Norge er for eksempel definisjon på hva makt er og forutsetningen for politikk, sier Ole Andreas. Den tredelingen han snakker om er den lovgivende, utøvende og dømmende makt (Ole Andreas 24.10.2006). Ifølge Engelstad (2005:15) er det de tre statsmakter som er overordnet prinsipp i demokratiske konstitusjoner i over 200 år.

Sikkerheten/tryggheten blir ofte knyttet til immigranter/innvandrere. Dette skjer hovedsakelig i politisk diskurs. Immigrasjon/ innvandring oppfattes som en prosess. Som andre virksomheter som er knyttet til denne prosessen, har også immigrasjon /innvandring blitt politisert. Hvis politikken kan ha et visst ansvar i det som skjedde i Oslo med voldelige opptøyer, innebærer dette at dette kan også bidra til å forebygge og redusere risiko for andre voldelige opptøyer i Oslo.

3.4 Krisehåndtering

Det finnes en rekke definisjoner på en krise. Det norske direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap "DSB" definerer en krise som en situasjon som truer eller kan true en virksomhets kjernevirksomhet og/ eller troverdighet (dsb.no).

Det som kjennetegner krisesituasjonen er blant annet ifølge Rosenthal (et.al 2001:6-7): trussel, forvirring, kollektivt stress, usikkerhet, manglende kontroll, tidspress, for mye og for lite informasjon, stor interesse fra mange hold. Det ble vist tidligere hvordan kulturen blir knyttet til risiko(3.1). I tillegg ble det påpekt forhold mellom sikkerhet og politikk (3.3.1) Krise er kulturelt og politisk definerte begivenheter som inneholder nivåer av konflikt og vekker sterke følelser. Den er minst delvis utfallet av organisatorisk eller samfunnsmessig

sensemaking. I denne sammenhengen oppfattes en krise som en kontinuerlig utviklingsprosess som leder et system fra en foreløpig stat eller situasjon til en annen.

Hills (1998) som argumenterer om denne prosessen lar understreke at *this process is one of interaction, or exchange of information, ideas, models, and materials. This process can take form of linear escalation, moving from threshold to threshold and cumulating in severe adversity*. Kriser er menneskeskapte (Rosenthal (et.al 2001:8). Det finnes ulike typer kriser og blant de som Hart og Boin påpeker i Rosenthal (et.al 2001:32-35) kan det som kalles raskt brennende krise, lange skyggers krise og seint brennende krise.

Situasjonen i Oslo i januar 2009 kan på den ene side tenkes på to måter når det gjelder identifisering av krise. Man kan snakke om "seint brennende krise" fordi årsaker til krise ikke forsvinner. På den andre side kan man snakke om "raskt brennende krise" fordi handlingene kom raskt og ble hurtig avsluttet.⁹ Lange skyggers krise kan knyttes til vold med intervensjon fra politi og politisk retorikk.¹⁰

Denne oppgaven handler om krise som skyldes opptøyer eller opprør. Som nevnt ovenfor, oppfattes krise som utvikling av en prosess. Miller (1999) viser at *riots should be viewed as process which unfolds through time. The process is affected both the ever-changing behavior of rioters and the responses that behavior by agent of social control*.

Krisehåndtering gjelder ikke bare rutinefenomener og utviklingsforløp. Slike aktiviteter angår ifølge Comfort (1988) ikke bare beslutninger i hektiske krisetider. Men det går også på ledelesmessige områder av langsiktig forebygging, forberedelse, forminskingsmoduler, respons på krise, utvinning og forandring (Rosenthal et.al.2001:15).

Krisens karakter avhenger av ifølge (Odd Einar Olsen: august 2007) forberedelse (hva som har skjedd i forkant, hvor godt samfunnet er forberedt), utviklingsforløp (hvor raskt den inntreffer, hvor raskt den utvikler seg, konsekvensene), politikk (hvem som har interesser i krisen, hva som skjer etterpå).

Det er disse karakteristikkene som skal benyttes for å få en oversikt over hvordan Paris opprøret i 2005 og opptøyene i Oslo i 2009 ble håndtert.

Ifølge Aven (et.al 2004:28) er forebygging og beredskap for kriser i Norge basert på tre grunnleggende prinsipper:

⁹ Seint brennende kriser utvikler seg langsomt og avsluttes langsomt. Raskt brennende kriser utvikler seg og avsluttes raskt.

¹⁰ Lange skyggers krise som utvikler seg langsomt og avsluttes langsomt kan knyttes til vold med intervensjon fra politi og politisk retorikk (Rosenthal 2001)

- *Ansvarlighet*. Den som har ansvar for en sektor, har også ansvar for nødvendige skaforebyggende tiltak, beredskapsforberedelser og iverksettelse av tiltak i kriser og krig.
- *Likehetsprinsippet*. Det skal være størst mulig likhet mellom organiseringen i fred, krise og krig. Bakgrunnen for dette er at den som utfører samfunnsoppgave i fredstid, vil ha de beste forutsetningene for å håndtere oppgavene i kriser og krig.
- *Nærhetsprinsippet*. Krise skal håndteres på lavest nivå.

Krisehåndtering kan ifølge det norske direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap betegnes som summen av den aktivitet og de tiltak som en virksomhet gjennomfører på grunn av krisen for å sikre liv, helse, samfunnsviktige funksjoner, materielle verdier, begrense skadeomfang og bringe krisen til opphør (dsb.no)

3.4.1 Mediedekning i krise

Media kan ifølge Rosenthal (2001:12) danne en bru mellom et krisested og andre steder i verden. Folk får kunnskap om ulykker/hendelser gjennom det de leser i avisene, hører på radioen eller ser på fjernsynet. Media er viktig i forhold til informasjonsformidling, men den er også viktig når det gjelder å sette kritisk lys på mange forhold i samfunnet. Bakken (2006:103) er blant de som klandrer journalister for den måten de informerer folk på et bestemt utfordring som samfunnet står overfor. Han argumenterer etter en kjent lov fra kybernetisk informasjonsteori ”kun det som er nytt teller”. Bakken lar understreke at i så måte består massemediens funksjon ikke i å øke samfunnets kunnskap eller å fungere som en instans for sosialisering i retning av bare på denne måten holdes samfunnet våkent. Medie er verken gode eller dårlige, og de er begge deler på samme tid. Mediedekningen spiller ifølge Bjørge (1999:136) en viktig rolle for å få problemer frem i lyset slik at problemets alvor erkjenes. Dette er igjen en forutsetning for at offentlige myndigheter og sivilsamfunnet mobiliseres for å gjøre noe med problemet. De nasjonale medier spiller en viktig rolle i å gjøre storsamfunnet oppmerksom på tilsynlatende lokale problem som er av en slik art de forutsetter statlig inngripen for å løses.

I en krisesituasjon er det ifølge Bjørgø (et.al 1999:164) viktig å kartlegge og analysere et eget tiltak når problemet manifesterer seg og publikum og media forventer seg rask handling. For å gjennomføre en rask kartlegging og analyse, må en få mulighet til å tenke seg om slik at en ikke lar seg presse til forhastede løsninger. For de som har et ansvar for å handle, blir det derfor viktig at de faktisk klarer å argumentere overfor pågående presse og opinion for at en først må få en bedre oversikt og analyse av det som skjer. Kartlegging og analyse bør kjøres frem et straktstiltak, i stedet for at man foreslår og fyrer av en rekke andre tiltak ”ut i løse lufta”. I en krisesituasjon med mye mediestøy blir det viktig at en faktisk klarer å gjennomføre en slik lokal kartlegging og analyse på ganske kort tid. Dette bør ikke være noen uoverkommelig oppgave.

Opptøyer/opprør har en lang historie og har vært knyttet til landets virkelighet og eksisterende sosiale fenomener (1). Det er denne virkelighet som jeg skal prøve å belyse ved hjelp av følgende sosiale fenomener. For å få en god forståelse av hvert fenomen er det viktig å ta utgangspunkt i en generell kontekst og komme videre til et bestemt fenomen.

4. Empirisk ramme

4.1 Gjenger

Før å komme videre med hva dette begrepet kan assosieres med når det gjelder sikkerhet/trygghet (3.3), kan det lånes ordet "gangster" for å få en idé om opprinnelse av begrepet "gjengen". Gangster er begrepet som er kjent fra 1896, men ble særlig utbredt under forbudstida på 1920 og 1930 i USA da smuglerbandene fikk større makt over den organiserte kriminaliteten. En gangster som betyr "gjengmedlem" eller "bandit" betyr også en forbryter. Forløperne for det amerikanske gangstervesenet var først og fremst storbygjengene i New York på 1800-tallet og innvandrede medlemmer av den sicilianske mafiaen.¹¹ Disse gjengene kom til å dominere kriminelle miljøer i flere byer i USA, særlig under brennevinsforbudet fra 1920 til 1933 da de store gangster- og mafiasyndikatene ble etablert med sprit smugling som hovenæring (Wikipedia). Begrepet "gjenger" har vært og blir et omstridt begrep når det gjelder gruppers formål. Med andre ord er det snakk om hvordan gjenger oppfattes når det gjelder sikkerhet/usikkerhet eller trygghet /utrygghet blant befolkningen. De fleste forskere definerer og ser på gjenger som grupper som har en voldelig og /eller kriminell atferd som en del av sitt formål. For at en gruppe vil være en gjeng, påpeker Inger- Lise Lien den californiske lovgivningen (STEP- ACT 1998) som viser det minste fire kriterier som kan tilfredsstilles. Det nevnes: 1. Den har et navn. 2. Den gjør krav på et territorium eller marked. 3. Den er bundet sammen på en kontinuerlig basis. 4. Den er involvert i kriminell aktiviteter(Brox et.al 2003:155). Decker og Van Winkle (1996:31) definerer en gjeng som en gruppe som har en aldersavgrenset kameratgruppe som holder sammen over en viss tid, driver med kriminelle aktiviteter, og har et eller annet symbolsk uttrykk for gruppetilhørighet (nav, symboler, klesstil, etc.). Et interessant synspunkt som Malcolm Klein (1995:29-30) påpeker når han argumenterer om gjenger er gjengens bilde i forhold til lokalsamfunnet (3.3).

¹¹ Mafia er en fellesbenevelse på organisert kriminalitet, ofte med utspring i nasjonale eller demografiske grupper. Det kan snakkes om mafiagrupper fra Italia, USA (Florida, New York, Chicago) og Russland ((Wikipedia)

Gjengens selvbylde er i stor grad et resultat av de reaksjoner den får fra lokalsamfunnet, særlig når gjengen begynner å vise frem en problematisk atferd. Han mener at "lokalsamfunnet fungerer som et speil: Medlemmene ser inn i det og finner ut en karakter av gjengen. Gjengdannelse kan oppfattes som en risikofaktor. Lien og Haaland (1998:27-28) mener at dersom et område har gjengdannelse, særlig blant ungdom, vil dette kunne medføre gruppekonflikter og vold" Gjenger "næres gjennom konflikt". Verdier som ble nevnt tidligere (3.1) er blant det som vil påvirke hva det enkelte samfunn aksepterer av risiko. Lien viser at ungdom fra andregenerasjonen av innvandrere må skjønne fra førstegenerasjonens innvandrere sin plikt og sin avhengighet av de voksne og av tradisjonen, og bøye seg for den. Derfor blir det en kamp om blant annet opprør som ikke alltid har positive effekter. Opprøret kan for eksempel lede til gjengkriminalitet, fordi ungdommen unndrar seg fra foreldrenes kontroll, mener Lien (Engelstad 2003:325).

I forbindelse av denne oppgaven er det snakk om ungdomgjengene med innvandrerbakgrunn. Lien Inger Lise (1997:156) bruker begrepet *migrasjon* og mener at migrasjon innebærer risiko både for befolkningen som tar imot innvandrere eller immigranter, og for de innvandrerne som kommer. Begge aktører tviler på hverandre når det gjelder ansvar, deltagelse og inklusjon.

Inger-Lise Lien (2002:164) sier at innvandrerne bringer med seg æreskoden fra føydale strukturer i u- land og inn igjen i vestlige samfunn. Æreskoden i gjengmiljøer er basert på respekt basert på frykt, lojalitetstenkning, etter musketerprinsipper: En for alle, alle for en. Den gjør at en blir hyperårvåken for fornærmelsen. Dette er en ekstrem intoleranse. Du skal ikke tåle noe, men ta igjen og sette deg i respekt. Når denne tenkningen sprer seg i et miljø, vil det øke voldstendensene. Lien påpeker Oslo i indre øst og i europeiske storbyer.¹²

Innvandremiljøer risikerer ifølge Waters (1999) å få et gjengproblem når de har en stor populasjon menn i andregenerasjonen som blir sosialisert raskere enn foreldrene inn i mottakerlandets normer og verdier. Det er spesielt i de tilfeller hvor det er et sterkt press på ungdommen til å la seg integrere, at gjengproblematikken vil kunne utvikle seg (Brox et.al 2003:156). Andregenerasjons innvandrere løper ifølge (Brox et.al 2003:165) en større risiko enn førstegenerasjonen for å utvikle gjengproblematikk, selv om det også finnes norske

¹² Paris er en europeisk stor by og Frankrikes hovedstad med ca 12 millioner innbyggere og den største i Europa (Wikipedia.no)

kriminelle gjenger som er voldelige og brutale. Likevel er innvandrerungdom utsatt for en større risiko som skyldes migrasjonen.

Migrasjon ifølge (Brox et.al 2003:166) gir muligheter for en optimisk framtid for dem som forlater sitt hjemland. Men den har også en negativ sideeffekt: tap av statuts og tap av kontroll over ungdommen.

Verdier som nevnt tidligere (3.1) gjør at gjerne foreldrene oppfatter det norske samfunnet som grenseløst og umoralsk, og blir forvirret i sin oppdragergjering fordi de mister muligheten til å utøve sine tradisjonelle sosialiseringsteknikker, dersom lovgivningen fratrukker dem den opprinnelige *ytre* sosiale kontrollen som er forskjellig i forhold til den *indre* kontrollen som man er vant med her i Norge og andre steder i vesten. Den første måten innvandrerungdommen sosialiseres på gjør ifølge (Brox et.al 1999:161) at disiplineringsmetoder kan være mer brutale. Den andre sosiale kontrollen som skjer i et samfunn som er kjent for å være liberal som Norge og Frankrike retter seg snarere mot psyken enn mot fysisk avstraffelse. Når vi hører om begrepet gjenger i Norge har de fleste en tendens til å snakke om grupper av ungdom med innvandrerbakgrunn i Oslo Kommune som ofte er knyttet til gjengkriminalitet og andre voldshandlinger.

4.1.1 Innvandregjenger i Oslo

I Norge er det for eksempel snakk om gjenger av innvandrerungdom som påstås å drive antirasistiske aktiviteter.¹³

Bjørge og Carlsson (1999:49-50) påpeker A-gjengen, B-gjengen og den pakistanske i Oslo som er nær knyttet til en ny generasjon unge gjengkriminelle. Mange av disse gjengene består av en stor del av det man kaller "halvgenerasjons innvandrere", dvs, at de kom til landet som barn eller ungdom. For en del av dem fremstår organisert kriminalitet. De er samme grupper som Jan Bøhler, som er stortingsrepresentant og leder i Oslo Arbeiderparti, snakker om i et innlegg i Norstrand Arbeiderparti.

¹³ Innvandregjenger oppfattet ifølge Lien og Haaland sine slåskamper med norske gjenger som en kamp mot nynazister (Bjørge 1999:48)

”Vil knuse gjengene” er et tema som Jan Bøhler som er stortingsrepresentant og leder i Oslo Arbeiderparti, tar opp i Norstrand Arbeiderparti.¹⁴ Han sammenligner dagens situasjon med situasjonen ved slutten av 1970-tallet i Oslo hvor ungdomsgjenger har drevet blant annet: veldig alvorlig vold, drapsepisoder, utpressing, ran slik at det ble også krevd beskyttelsespenger fra dem som drev forretninger i innvandrer miljøet i Oslo. Jan Bøhler hevder at de to meste kjente av disse gjengene som er nevnt ovenfor (A-gjengen og B-gjengen) er tilknyttet en gruppe som heter Furuset – gjengen som ifølge Bøhler er blitt mer aktuell i det siste. Det har særlig vært fokus på de ekstreme voldshandlinger, understreker han. Bøhler påpeker også våpenbeslag i Oslo 1.mai 2006 hvor 451 våpne ble beslaglagt av politiet. Det fantes maskingeværer og kalasjnikovover blant de våpnene som ble beslaglagt fra disse gjengene i Oslo. Disse gjengene har bakgrunn i innvandrer miljøene, først og fremst i Oslo, hevder Bøhler. Den største bekymringen er at disse gjengene har klart til å organisere turneer og slå til i Agder- fylkene og i Rogaland, advarer Bøhler. Et forslag fra politiet om beskyttelsespenger av butikker og lignede virksomhet skaper ifølge Bøhler en utrygghet som man ikke kan leve med, utrygghet blant nordmenn. Justisminister Knut Storberget ser på dette fenomenet som organisert kriminalitet som stiller samfunnet overfor store utfordringer både nasjonalt og internasjonalt. Det største problemet er at ungdommen ser på gjengene som idealer og bli trukket inn i disse miljøene som er preget av volden og utryggheten som skapes i deler av innvandrer miljøer og ungdomsmiljøer (www.noap.no -12.05.06). I Dagbladet av 09.05.07 påpekte Rognum, Lofstad og Øverbye ”gjengprosjekt” som ble opprettet av Oslo-politiet, med hensikt å få bukt med gjengkriminaliteten i hovestadsområdet. Dette var etter flere episoder og omfattende narkotikavirksomhet. Aksjonen skulle være begrenset til B-gjengmedlemmenes adresser, men skulle også omfatte familiemedlemmer. Når samfunnet og familien svikter, tar innvandrer ungdom makten i egne hender. Volden blir en ikke-verbal måte å uttrykke sinne og frustrasjon på, sier Nadia Ansar. Hun er psykolog ved barne og ungdomspsykiatrisk poliklinikk i Groruddalen og reagerer på artikkelen av Walid Al-Kubaisi av 07.09.06, som for ti år siden har forutset innvandrer gjengenes voldelige utvikling og oppfordret politikere til å slå hardt ned på det hun kaller machokulturen som han mente var fra Pakistan, India og Afghanistan (Aftenposten 23.09.06).

Mye tyder på at nye gjenger og maktkonstellasjoner har vokst fram (Harald S. Klungt- Gjengprosjekt 2008).

¹⁴ Norstrand er en av 15 bydeler i Oslo Kommune med ca 42.200 innbyggere. Bydelen i Oslo har ansvar for mange av kommunens tjenester, som for eksempel sosialtjeneste.

Kan det forventes at Oslo utvikler til en lignende situasjon som i Paris?

I forbindelse med de voldelige demonstrasjonene i Oslo i januar 2009 er det noe som tyder på at flere personer fra både B-gjengen og den rivaliserende gjengen Young Guns skal være observert i folkemengden utenfor Stortinget (VG.no – 08.01.09). Men noen kilder sier at det ikke er noe som bekrefter at de har vært aktive i gatekampene (Dagsavisen.no 09.01.09).

Hvert land har sin egne historie.

4.1.2 Gjenger i Frankrike

Situasjonen i Frankrike er noe annet når det gjelder gjengproblematikken. Det er snakk om ungdomsgjenger i bydelene eller forstedene i Paris (les jeunes des banlieues). Den tidligere innenriksminister og nåværende Frankrikes president Nicolas Sarkozy ser ikke på disse gjengene som ungdommer men som ”banditter”. Etter at opptøyer ble utløst i 2005 mente han at det var uakseptabelt den gjeldende orden var styrt ofte av gjenger og narkotika (VG Nett 02.11.05). Den franske sosiologen Sebastien Peyrat viser hvordan både politi og politikere i Frankrike mangler grunnleggende forståelse for hvordan disse bydelene fungerer. Han påpeker den indre justis helt på siden av det sivile franske samfunnet hvor ungdomsgjenger har styringen. De er strengt hierarkisk oppbygd, med klare regler for hva som er lov og hva som er straffen dersom reglene brytes. Bydelene er oppdelt i såkalte cités, bestemte kvartaler, der gjenger på opp til 150 ungdommer hersker. Rangordningen i gjengene bestemmes ut fra alder (se Decker og Van Vinkle 1996:31), viljen til å bryte vanlige lover og regler, fysisk styrke, og av evnen til å slåss, sier Peyrat. Den indre justisen kan ifølge Peyrat ikke forklares med tradisjoner fra landene der innvandrerungdommene har sine familierøtter. Han peker heller på den franske revolusjonen. Fenomenet i de franske forstedene er ifølge Peyrat inspirert av ideene om frihet, likhet og brorskap. Vi skal komme tilbake til dette senere. Han mener også ungdommene er påvirket av den sterke franske viljen til ikke å la seg herse med (Bergens Tidende:03.nov.2005). Det er ikke lett å forstå situasjonen i Paris når det gjelder innvandrerungdoms livssituasjon. Souilamas (2000:22) viser at etterkommere i Frankrike får resonanser fra foreldrenes fortid. Ankomsten av immigranter og deres holdninger utenfor på eget sted, gjør at forholdene mellom foreldre og barn endres: særlig når det gjelder overlevering mellom generasjoner, mener hun.

4.2 Ghetto

En ghetto har hatt og har til i dag en negativ betydning uanset måten den er tolket på.

Ghettoens opprinnelse knyttes til et område eller et sted hvor jøder bodde. Ordet "ghetto" oppstod som betegnelse på egne jødekvartaler som ble opprettet i mange av Europas største byer på 1300-tallet, og de fleste ble avvirket i løpet av 1800-tallet. Ghettoen er også kjent som utryddelses praksis under andre verdenskrig i okkuperte land i Øst-Europa, blant annet i Warszawa i Polen hvor de tyske nazistene hadde oppsamlingsstasjoner for jøder som skulle sendes videre til utryddelsesleirene. Ifølge Djuve og Hagen er ghettobegrepet fra USA negativt kjent for slum, kriminalitet og sosial elendighet (referanse i Brox 1997:81).

Bauman (2000:161) refererer til Loïc J.D Wacquant som definerer ghettoen ved å kombinere romlig innestengning med sosial avstengning: Ghettoen som fenomen greier å være både territorial og sosial på en gang, for å si det slik, ved å blande *fysisk* nærhet/avstand med *moralsk* nærhet/avstand (som hos Durkheim, der moralsk tetthet faller sammen med fysisk tetthet). Verken "innestengning" eller "avstengning" ville ha noen særlig substans om de ikke ble supplert av et tredje element, nemlig homogenitet hos dem som er innenfor, i motsetning til heterogenitet hos dem som er utenfor. Det har vært etniske/rasemessige skiller som følge av ghettoens lange historie, for eksempel i dagens svarte gettoer i USA. Det var disse skillene som utgjorde dette tredje elementet. Det antar tilsvarende former i de tallrike "innvandrergettoene" som fins rundt omkring i europeiske og amerikanske storbyer. Det er bare etniske/rasemessige skiller som gir motsetningsparet homogenitet-heterogenitet evnen til å gi ghettoen den solidariteten, varigheten og påligheten som den behøver (og behøves for). Loïc J.D. Wacquant som Bauman (2000:161) referer til skiller mellom "frivillige gettoer" og "reelle gettoer". Frivillige gettoer har sine frivillige innbyggere (de kan med andre ord friste og vekke begjær, og få folk til å konstruere imitasjoner) nettop fordi de ikke

er "ekte". Mens de reelle gettoer er steder som beboerne ikke kan slippe ut av. Hovedmålet med frivillige gettoer er tvert imot å holde de utenforstående ute og de som er innenfor står fritt til å bevege seg. Frivillige gettoer er ment å skulle tjene friheten. Mens de reelle gettoer går på at en er nektet frihet. Svein Blom viser at en frivillig ghetto knyttes til jødekwarter som nevnt ovenfor og som skal ha blitt grunnlagt frivillig (Brox et.al 1997:45). Det var ifølge Louis Wirth som Fuglerud (2001:40) referer til boligområder som ofte hadde en stor grad selvstyre. De ble betraktet som enheter som sto kollektivt ansvarlig for medlemmernes atferd. Dette bidro til utviklingen av institusjoner og levemåter som forsterket forskjellene mellom samfunnet innenfor og verden utenfor. Både frivillige og reelle gettoer som Loïc J.D. Wacquant snakker om sies å ha en felles og skremmende evne til å gjøre isolasjon selvdreven og selvforsterkende. Ghettoer kan få noe felles med fengslene. Dette begrunnes ved at ghettoiseringen er en parallel og et supplement til kriminaliseringen av fattigdom; det pågår en stadig utveksling av beboere mellom gettoene og straffeanstaltene, begge deler fungerer som en stor og økende rekrutteringskilde for hverandre. Fengslene kan sies å være gettoer med murer, mens gettoene er fengsler uten murer. De skiller seg fra hverandre i hovedsak gjennom hva slags metoder som brukes for å holde beboerne på plass og hindre dem til å rømme- men immobiliserte, tjoret fast og med fluktrutene sperret er beboerne innestengt i begge tilfellene. Angående menneskelige grunnleggende behov ble det blant annet påpekt tidligere: økonomiske og politiske rettigheter. Ifølge Wacquant fungerer ikke ghettoen som et reservoar for disponibel industriarbeiderkraft, men rett og slett som avfallsplass som samfunnet omkring ikke har noen økonomisk eller politisk bruk for. Bauman mener at ghettotilværelsen avføder ikke felleskap, og hevder at i ghettoen er felleskap umulig.

Den egenskapen ved ghettoen gjør at eksklusjonspolitikken viser seg i romlig segregasjon og immobilisering, og blir et dobbeltsikret og absolutt trygt valg i et samfunn som ikke lenger makter å få alle sine medlemmer til å "være med på leken", men som vil at de andre, de som kan være med, skal være ivrige og fornøyde, og framfor alt lydige deltakere, sier han (Bauman 2000:165-169).

4.2.1 Ghettoer og forsteder i Paris

Det har blitt vanlig å hentyde til ungdom med innvandrerbakgrunn når det er snakk om uro eller når det oppstår opprør eller opptøyer i områdene kalt "forstedene" les banlieues i Paris. Ordet "forsted" brukes ofte i flertall "forsteder" stammer fra det tyske vorstadt, "for-by", som er dannet etter mønstre av det latinske suburbium "under-by". Et forsted er historisk begrep for et byområde som ligger utenfor grensen, utenfor den egentlige byen. Begrepet forutsetter en by med en definert bygrense. Forstedene var uregulerte byområder, som vokste fram i en landkommune. Men et forsted som brukes særlig i flertall kan betegne et område som oppfattes sosialt underlegnet, stigmatisert som innholdsløs. Ifølge Jacques Donzelot og Alain Touraine som Mauger (2006:108-109) referer til, begynte urbane problemer å vise seg i Frankrike allerede 1970-årene, med omdannelsen av store bydeler for forvisning av fattige folk, særlig "synlige minoriteter". Dette er ifølge Donzelot et resultat av en tredobbelt prosess som er: "forvisning", "peri-urbanisering", og "gentrifisering" (gentrification).

Disse såkalte "synlige minoriteter" *des minorités visibles* blir innestengte i de samme forvisningsstedene.

Touraine varslet i begynnelsen av 1990 at Frankrike var i ferd å bevege seg raskt mot den amerikanske modellen. Vi beveger oss mot en segregasjon som har en veldig sterk form av ghettoen, skrev han. Den allmenne logikken av segregasjonsutvikling tyder på at vi i våre store byer er på vei til Chicago,¹⁵ og det er akkurat det vi forventer oss, understreket Touraine.

I de franske banlieues eller cités er det ifølge Loïc J.D. Wacquant, tidligere arbeidstrøk med et stort innslag av innvandrere, med en befolkning av flere raser, og ungdommen fra disse områdene fordriver tiden med å reise til de velstående middelklasseområdene i byen, der de i alle fall en stund kan vanke i kjøpesentrene og på andre steder der "vanlige mennesker" liker å oppholde seg (Bauman 2000:164). I forbindelse med voldelige opptøyer i Paris i 2005 lar innenriksministeren i Frankrike oss forstå at virkeligheten i forstedene er følgende: Frankrike har latt ekte urbane ghettoer utvikles. Franskmenn samler seg ofte etter opprinnelse der og ser ikke noe for fremtiden i det franske samfunnet. De har ikke tillit til Frankrike, de har dannet små øyer felleskap (des îlots de communautarisme) som trusler mot landssikkerhet. Noen

¹⁵ Chicago er den tredje største byen i USA med en befolkning på 2 896 016, med forsteder mellom 9 og 11 millioner. I 1920 bodde det i Chicago rundt 50 000 innvandrere fra Norge.

franske frivillige organisasjoner som *Mouvement des indigènes de la République* snakker om en sosial ghetto som ikke finnes i andre steder, bare i USA; men man glemmer at den ble oppfunnet i middelalderen i Europa i Venise 16 (Frankrike). Det finnes også en påstand om urban apartheid, en rasisme som rammer ungdommer fra immigrasjonen. Men det finnes uklarheter knyttet til alle disse oppnevnte påstander (Mauger 2006:111). Loïc Wacquant som Mauger referer til viser at det finnes en banal sammenblanding mellom ”sensible bydeler” (quartiers sensibles) i franske forsteder og amerikanske ¹⁷ getthoer. Mens ghettoer i USA er totalt bygget på en homogen rase, er folkelige forsteder i hexagone helt etnisk pluralisme, hevder Wacquant. Selv om de franske og amerikanske ghettoebeboerne bor på et område betegnet som ”avfallsplass” for fattige mennesker på vei nedover i samfunnet klarer de seg å riste av seg dette sterke territoriale stigma, mener Wacquant. Han oppfatter de franske storbyenes utkanter som den symbolske hjemløsheten som gjør beboerne der til de virkelige kastløse i samfunnet (Bauman 2000:165).

4.2.2 Er det ghettoer i Oslo?

Oslo, hovedstaden i Norge, er den byen man kan snakke om når det gjelder ghettoproblematikk. Det ble vist hvordan media opererer i forhold til krisesituasjonen når det gjelder informasjonsformidling (3.4.1).

Det har vært og blir spekulasjoner om ghettoisering i Oslo. Svein Blom snakker om de innvandrertette områdene i indre øst, til dels også om områder i Groruddalen. Han mener at ordet ”ghettoer” som brukes når man debatterer i media om innvandrerbosettingen i de nevnte områder i Oslo har en rekke negative assosiasjoner og kan bidra til å gi områdene et uheldig stempel (Brox et.al 1997: 44). Brochman i Aftenposten av 09.11.05 snakker om en konsentrasjon av minoritetsmedlemmer som er svært høy i enkelte bydeler som Groruddalen. I Oslo påpeker Svein Blom byfornyelsen som har bidratt til å heve boligstandarden i mange av strøkene som tidligere hadde boliger med understandard. I denne sammenhengen kan områdene i Gamle Oslo, Grünerløkka/Sofienberg, Søndre Norstrand, Stovner og Furuset

¹⁶ Venise eller Vaulx-en-Velin er en del av forsteder i Paris.

¹⁷ USA er ikke en del av denne oppgaven (brukes bare som et eksempel)

overhode ikke ha tendenser til slum. I Stovner kan tales om slum, sier Blom.¹⁸ Det vesentlige punkt er imidlertid om én etnisk eller kulturell minoritet er i flertall innenfor noen av disse områdene. Verken på Grünerløk/Sofienberg, Søndre Norstrand, Stovner eller Furset var den mest tallrike gruppen innvandrere over tre tideler av innbyggerne i 1993. Dermed kan det hevdes at det ikke er rimelig å tale om ghettoer i Oslo, understreker Blom. Han støtter en seriøs vurdering fra Orderud (1992) som er den eneste kjente for å ha kommet til samme konklusjon, referanse (Brox et.al 1997:45-46).

Tallene fra Statistisk sentralbyrå gir en oversikt over situasjonen i Oslo indre øst når det gjelder folkemengde etter alder, og sammenligner nordmenn/vestlige innvandrere og innvandrerbakgrunn per 1.januar 1992, 1998 og 2004

(Levekår og flyttemønstre i Oslo indre øst: Rapporter 2006/15 – SSB). Disse tallene gir også resultater som begrunner at innvandrere ikke utgjør majoriteten i forhold til etniske nordmenn i bydelene nevnt ovenfor (se vedlegg 1)

Det ble tidligere omtalt om hva risikovurdering og krisehåndtering går på ut (3.2.1, 3.4).

Det ble også påpekt mediens forhold til krisehåndtering hvor medier kan vise positive eller negative holdninger (3.4.1). I tillegg ble det snakk om sikkerhetsdiskurser (3.3.1). Når seriøse debattanter tar for seg emnet ghetto, tenkes ifølge Blom å være for å advare mot en utvikling som en ser som en mulighet i framtiden. Han snakker om en ”later” som om fenomenet allerede eksisterer, for å vekke oppmerksomhet og om mulig forhindre at det blir virkelighet i framtiden (Brox.et.al 1997:47).

Anne Britt Djuve og Kåre Hagen (referanse Brox 1997:64) viser at Oslo preges av et sterkt sammenfall av systematiske levekårsforskjeller, bostedsmønstre og etnisk bakgrunn. Dette gir ifølge Djuve og Hagen byen dynamikk, men også det de kaller dynamitt. Det fins oppfatninger om at innvandrerkonsentrasjonene i Oslos indre øst og i de nyeste drabantbyene ses som en innvandrerstrategi for kulturelt forsvar, og for de som maner fram et scenario av sterkt etnisk bosegregasjon det for enhver pris gjelder å unngå. Djuve og Hagen mener at etnisk segregert bosetting i prinsippet kan forklares ved to ulike utgangspunkt: Det første er ”kulturforklaringen” som ble påpekt gjentatte ganger i denne oppgaven, hvor vekten legges

¹⁸ Med slum menes ifølge FN en sammenhengende bosetting der innbyggerne har utilstrekkelige boligforhold. Det kan være blant annet: utrygge leiforhold, dårlig kvalitet på bolig og utilstrekkelig boligareal. Tilgang til rent vann og sanitærtjenester regnes også som karakteristikk på slumen.

på at immigrantene velger bosted etter andre motiver enn flertallsbefolkningen. En variant av en slik kulturforklaring kan være at innvandrerne ikke liker nordmenns være- og levemåte, og at de derfor søker til de områder av byen hvor det færrest nordmenn. Den andre hovedforklaringen går på "klasseforklaring". Den vektlegger at det sosiale og økonomiske mulighetsrommet varierer for ulike (etniske) grupper, på samme måte som for ulike sosiale lag innen "normalbefolkningen". En persons (eller gruppes) levekår og atferd bestemmes av de levekårsressurser personen (gruppen) rår over, mener Djuve og Hagen. Lav inntekt og sosialhjelpsavhengighet fører innvandrerne til de deler av Oslo hvor boligene er billigst. Groruddalen og Søndre Norstrand har vært og blir nevnt som områder mot ghettoiseringen. Djuve og Hagen påpeker det de kaller Oslos fjernkulturelle innbyggerne som har bosatt seg i de nye drabantbyene øverst i Groruddalen og på Søndre Norstrand, og i de gamle arbeiderstrøkene i indre øst. Men også nærkulturelle innvandrere har valgt en like distinkt sosial geografi: De bosetter seg markert blant den velhavende norske middelklassen på byens vestkant, dog med et visst innslag også indre øst. Norstrand ble tidligere nevnt (4.1.1) i forbindelse med bekymringer som stortingsrepresentant Jan Bøhler har kommet med i Norstrand Arbeiderpartiet knyttet til utryggheten som skyldes ungdomsgjenger med innvandrerbakgrunn. Det ble oppdaget at når etniske nordmenn flytter fra indre øst til de vestlige bydelene i forbindelse med livsfase, for eksempel når de får barn, flytter innvandrerne og norsk ungdom inn. Men innvandrerne flytter imidlertid ikke ut selv om de stifter familie, noe som forklarer hvorfor bydelene i indre øst får en stor andel barn med fremmedkulturell bakgrunn, mens de ikke utgjør majoriteten som omtalt ovenfor. I 1997 utgjorde foreldrene 30 prosent innvandrere i Gamle Oslo, men barna i bydelen 70 prosent og dermed i grunnskolen, sier Djuve og Hagen (referanse Brox 1997:73).

Brit Karin Brovold som er rådgiver ved integrerings – og mangfoldsdirektoratet (IMDI) ser Groruddalen og Søndre Norstrand som områdesatsing når det gjelder det hun kaller muligheter i arbeidslivet- møte mellom majoritet og minoritet (IMDI-24.04.09)

Majoritet og minoritet gjelder etniske nordmenn og innvandrere. I forbindelse med denne oppgaven, er det snakk om innvandrerungdom i Oslo.

Norge og Frankrike har tatt og fortsetter å ta imot folk fra andre deler av verden av forskjellige årsaker. Den andre og tredje bølgen av innvandring som Kjeldstadli (2003,3) påpeker var familieinnvandringene, ektefeller, barn av opprinnelige arbeidsinnvandrere. Den tredje innvandringsbølgen som strekker seg fra 1980-tallet og utover i Norge omfatter flyktninger og asylsøkere hvorav mindreårige og yngre som vokser opp i Norge. Frankrike

har opplevd på 1960-tallet og midten av 1970 en stor innstrømming av immigranter fra Algerie, Marokko, Tunisia (eller gruppen fra Maghreblandene i Nord-Afrika) og Tyrkia (Tribalat 1995:18-33)

Arbeidsinnvandring og immigrasjonsinnvandring, utdanning, familierelasjoner eller familieinnvandring og forfølgelse har vært og blir de viktigste årsaker til folks forflytninger i Norge og Frankrike. De hadde og har fremdeles behov for det de mangler i sitt opprinnelige land, særlig de grunnleggende menneskelige behov. Disse grunnleggende behov er knyttet til retten til likebehandling, sivile og politiske rettigheter, økonomiske og kulturelle rettigheter.

Erik Opsahl nevner blant annet: sosiale forhold, økonomi, religion og politikk som noen av mange grunner til at mennesker forflyttet seg over lenger geografiske avstander (Kjelstadli 2003- bind 1). Øivind Fuglerud (2001:19-20) påpeker ulikhet mellom

personer i form av inntekt, utdanning, tradisjon, etnisitet som årsaker som medfører forflytning. Det er det ikke noe for tiden som tyder på at Norge vil stanse immigrasjonsprosesser. I Oslo øker andelen unge med innvandrerbakgrunn, og det er noen av dem som stod bak voldelige demonstrasjoner som rammet Oslo sentrum i januar 2009. En rapport fra ungdomsforskning viser at andelen unge med innvandrerbakgrunn har fra 1996 til 2006 økt 21,5 prosent til 28,5 prosent i Oslo (TFU 2.2006.book-06.10.2006).

Vi fortsetter med å prøve å finne årsakene til opptøyene i Oslo i januar 2009.

5. Drøfting

Sikkerhet og trygghet omfatter forskjellige områder (3.3). Fravær av ytringsfrihet er blant det som fører til at innvandrere forlater eller flykter fra opprinnelsesland. Ytringsfriheten verner ifølge Høstmælingen (2005:54) om alle typer ytringer, uansett form og innhold. Det er ikke lett å si at denne retten finnes hvis andre grunnleggende menneskelige behov ikke er til stede. Alle rettighetene avhenger ifølge Høstmælingen (2005:82) av hverandre. Ytringsfriheten skal benyttes i overensstemmelse med menneskerettighetenes verdigrunnlag, lovverk og regelverk.

5.1 Forsamlingsfrihet

Forsamlingsfriheten angår ifølge Høstmælingen (2005:57) det spontane og midlertidige, som demonstrasjoner og opptog.

Forsamlingsfriheten ifølge Høstmælingen (2005:57) henger igjen sammen med en rekke andre menneskerettigheter, særlig ytringsfrihet og politiske rettigheter, og til en viss grad også religionsfrihet, vern om privatliv, ikke diskriminering og kulturelle rettigheter. Med andre ord kommer denne retten blant de fundamentale menneskelige grunnleggende behov som ble omtalt tidligere (1). Forsamlingsretten bestemmes av artikkel 11 i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 1950, som Norge har sluttet seg til og forpliktet seg til (www.regjeringen.no). Sikkerheten og tryggheten omfatter forskjellige områder, blant annet: individets sikkerhet og fravær av uro (3.3). I tillegg finnes det mange måter å være trygg på. Det ble omtalt å være trygg når man skal hjem om kvelden (for å unngå at man skal slått ned) Samme artikkel 11 i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen viser at det er et absolutt vilkår at demonstrasjonen er fredelig. Utøvelsen av denne retten skal ikke bli undergitt andre innskrenkninger enn de som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et

demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet eller offentlige trygghet. Dette for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral eller for beskytte andres rettigheter og friheter. En forsamling som opptrer truende i forhold til andre tilskuere eller myndigheter, eller hvor noen av demonstrantene bærer våpen, er ikke trygg.

Forsamlingsfriheten gjelder ikke absolutt. Myndighetene kan gripe inn i rettigheten dersom det finnes grunnlag for dette i lov, dersom inngrepet har som mål å beskytte samfunnet eller andre individer, og dersom inngrepet er nødvendig i et demokratisk samfunn. Dette innebærer ifølge Høstmælingen (2005:58) at myndighetene med rette kan forby demonstrasjoner som vil kunne provosere til gateslagsmål, og ødelegge eiendom (som det var tilfeller i Paris i november 2005 og i Oslo i januar 2009); til tross for ulikhetene på omfanget av ødeleggelsen og varigheten på uro i de to byene. Det kan også oppstilles krav om at alle forsamlinger må søke om tillatelse på forhånd. På den andre siden kan de som deltar i en demonstrasjon stille krav om at myndighetene beskytter dem mot andre demonstranter, som det var tilfelle for demonstranter for Israel den 8.januar 2009 i Oslo. Her er det vanskelig å sammenligne Oslo og Paris når det gjelder disse kravene om tillatelsen. Det var ikke en demonstrasjon som utløste opptøyene i Paris i november 2005. Opptøyene ble utløst da det ble kjent at to av tre gutter døde av elektrisk sjokk da de prøvde å gjemme seg for politiet i en transformatorstasjon 27.10.05 (Mauger 2006:21-22). Jeg skal komme tilbake senere til utviklingsforløpet for opptøyene i Oslo og i Paris.

En krise oppfattes som en prosess (3.4). Opptøyer det er snakk om er en krise og de oppfattes også som en prosess som utvikler seg over tiden. Det hevder Milller (1999) som har gjort undersøkelser om primære årsaker til opptøyene eller opprørerne. Dette var i forbindelse med de kjente voldelige opptøyene i Los Angeles på 1960-tallet.¹⁹ Disse prosessene påvirkes ifølge Miller både av stadig endring av opprørernes holdning og beslutningstakernes reaksjoner til denne holdningen (Rosenthal et.al 2001:50).

Det er disse prosessene som jeg skal snakke om nedenfor.

¹⁹ Los Angeles i USA opplevde opptøyer som oppstod i august 1965 i bydelen Watts og i april 1992 i forbindelse med Rodney King-saken (Rosenthal et.al 2001:49-59)

5.2 Opptøyene i Paris i november 2005, karakteren og krisehåndtering

Hvert enkelt land sin egen historie. Frankrike som en tidligere kolonimakt er veldig kjent blant de landene i vest-Europa som har tatt imot immigranter i landene fra sør. Frankrikes historie er ofte ifølge Le Goaziou (2006:5) preget av folkelige opptøyer eller opprør som har bidratt til å skrive ” en stor historie”. Opptøyene i Paris brøt ut da det ble kjent at to av tre gutter (en på 15 år og to på 17 år) døde av elektrisk sjokk da de prøvde å gjemme seg for politiet i en transformatorstasjon i Clichy den 27.oktober 2005. Den tredje gutten ble alvorlig forbrent. De to guttene var ungdommer med foreldre av malisk, tunisisk og tyrkisk opprinnelse.

Frankrike har aldri ifølge Le Goaziou og Muchelli (2006:9-10) opplevd slike opptøyer. Det som skiller opptøyene i november 2005 fra tidligere opptøyene, er en varighet og geografisk utbredelse; og det hevder også Mauger (2006:13).

Det ble tidligere snakket om krisehåndtering, blant annet hva som kjennetegner en krise. Det ble også vist at en krise opptattes som en prosess (3.4).

Wieviorka (2008:142-145) viser at disse opptøyene kom i kjølvannet av en rekke episoder siden 1970-tallet, som var mindre spektakulære og mer begrenset i tid og rom, men som hadde samme logikk og forløp.

Han mente imidlertid at krisen var også konstitusjonell og særlig et resultat av Republikkens institusjonelle svakheter. Han understreket at Frankrike er et land hvor det republikanske idealet står sentralt for en majoritet av befolkningen (Arr nr 1-2/2008).

Le Goaziou og Muchelli oppfatter de voldelige opptøyene i Paris i november 2005 som en ny prosess knyttet til det som kalles ghettoseringsfenomen, prosesser karakterisert av brenning av biler og nattlige sammenstøt mellom grupper av ungdommer (som utgjør en majoritet fra av immigranter/innvandrere arbeidsløse) og politifolk.

I løpet av tre uker ble mellom 280 og 300 kommuner preget i høy grad av diverse farlige hendelser: ungdommene tente på søppeldunker, bygninger, kastet steiner mot politibiler eller brannfolk. Myndighetene i Frankrike har aldri mobilisert slike midler i lignende kriser. Det ble også innført portforbud der det måtte være nødvendig. Kilder viser at det ble erklært unntakstilstand i 82 kommuner. Etterretningstjenesten i Frankrike kunne også oppfatte denne situasjonen som en krise. I en konfidentiell rapport viste etterretningstjenesten i Frankrike *direction centrale des renseignements généraux* (DCRG) at disse hendelser kunne

identifiseres og oppfattes i begynnelsen av krisen som en "urettferdig" eller "illegitim inntrengning" i bydelen. Rapporten nevner blant annet: ikke organisert urbant opprør, folkelig opprør i bydeler uten leder, uten et program og forslag, men drevet av ungdommer med identitets-førelse som ikke er basert på deres etniske eller geografiske opprinnelse, men om sosial ekskludering innenfor det franske samfunnet (Le Goziou og Muchielli (2006:18). Ifølge denne rapporten var ikke islamister, økningen av radikal islamisme og terrorisme involvert i denne krisen slik som staten oppfattet (Mauger 2006:22,42).

I en krise er det nesten alltid flere aktører involvert. Hovedaktørene i denne krisen var innvandrerungdom, politifolk, opprørspoliti, og myndigheter i Paris. Andre aktører var sosiale meglere og kirker. Fabien Jobard ser ikke skillet mellom små grupper av innvandrerungdommer og nasjonalt opptog i Frankrikes 14.juli ²⁰ eller *des Saint-Sylvestre*.²¹ Mellom 11500 og 17000 politifolk ble mobilisert per dag, 7 sivile sikkerhetskoptere og politihelikoptere, utstyrt med projektør og kameraer, fløy over visse områder i løpet av flere netter.

Men hvor stor var ødeleggelsene? Innenriksministerdepartement i Frankrike har rapportert om store materielle ødeleggelser, blant annet brant mellom 9000 og 10 000 private biler ²² og rundt 30 000 søppeldunker. I tillegg ble det hærverk på offentlige bygninger (særlig skoler, kommunens kontorer, noen finansvesener og politikontorer) og 74 private bygninger som, enten delvis eller totalt brant opp. Kirker, moskéer, synagoger ble også skadet. Andre kilder (fra innenriksdepartement til avisa *le Monde*) viser at 217 tjenestemenn og militære ble skadet. Tallene fra forsikringsselskaper i Frankrike (Fédération française des sociétés d'assurances "FFSA") anslår ødeleggelsene på 200 millioner euros som følge av opptøyene: 20 % representerer privat eiendom og 80 % for lokale myndigheter (Mauger 2006:51-52).

²⁰ 14.juli er Frankrikes nasjonaldagsmarkeringer med blant annet militære parader

²¹ Saint Sylvestre eller Nyttårsaften den 31.desember er vestlig kultur. Det er årets siste aften og markerer avslutningen på det gregoriansk kalendeår og begynnelsen på et nyttår som inneledes med Nyttårsdag (wikipedia)

²² I løpet av 21 netter har bilbrenningen og hærverk i Paris variert i forhold til opptøyenes utviklingsforløp. Perioden mellom 1.november til 7.november 2005 har tallet på bilbrenningen variert fra 68 til 1408. Fra 8.november til 17.november har tallet variert fra 178 til 98.

Innenriksdepartementet kunne vise at denne rapporten ikke var fullstendig. En rapport fra Politidirektoratet viste at 126 polititjenestemenn ble skadet. Andre informasjonskilder som Agence France de Presse "AFP" kunne rapportere om 10346 biler som ble satt i brann, 233 offentlige bygninger og 74 private eiendommer som ble ødelagt (Wikipedia). Interesse er et av de momentene som kjennetegner en krise (3.4). Det er viktig her å få en idé om hvordan krisen ble håndtert. Når det gjelder opptøyene i Paris kan man snakke om politiske interesser der høyre og venstresiden var splittet når det gjelder krisebildet og måten krisen var i ferd med å bli håndtert på. Det ble særlig påpekt retoriske uttalelser som (kjeltringer, rasistiske ghettoer mot Frankrike, ungdomskriminelle som terroriserer) fra høyre side. Visse opinioner mente dette forverret situasjonen. Det er vanlig at det oppstår politisk retorikk i det man kaller en "lange skyggers krise" (3.4). Det var også indre stridigheter innenfor regjeringspartiet hvor det var snakk om konkurranse mellom tidligere statsminister Dominique de Villepin og tidligere innenriksminister Nicolas Sarkozy i forbindelse med presidentvalget 2007 i Frankrike. Det kunne tyde på at Nicolas Sarkozy ville stjele velgere fra den høyreekstremer Front National av Jean-Marie Le Pen (Mauger 2006:48).

Som nevnt tidligere er medier ofte klandret for den måten de informerer folk på i en bestemt vanskelig situasjon (3.4.1)

Media ble også nevnt for å ha bidratt til å gjøre situasjonen verre. De erkjente at de har oppfordret ungdommer til opptøyene. Men dette skjedde ufrivillig i begynnelsen av opptøyene på grunn av rivalisering mellom dem (Le Goaziou 2006: 46-47).

Krisehåndtering gjelder ikke bare beslutninger i hektiske krisetider. Men det går blant annet på planlegging for å møte neste krise og vurdering av konsekvenser (3.4).

Som nevnt tidligere i denne rubrikken, har Frankrikes historie blant annet vært preget av opptøyer. Den franske femte republikken skal ha opplevd den relative roen i slutten av 1950 og i slutten av 1980 (Le Goaziou 2006:5). De siste opptøyene i Frankrike før de som landet opplevde i 2005 var fra 2003 i Nîmes (Mauger 2006:14-15). Opptøyene i Frankrike i 2005 som oppfattes som de verste siden mai 1968 var en serie med opprør hovedsakelig rundt Paris. Spørsmålet er om Frankrike har lært noe fra tidligere opptøyer eller opprør.

Visse elementer som: varighet, voldsomhet og utbredelse av opptøyene er en måte som kan hjelpe oss til å forstå hvordan voldelige handlinger i de nevnte byene ble håndtert.

Det er viktig her å ha en idé om hvordan krisen ble håndtert.

En rapport fra statsministerens kontor i Frankrike som ble gjennomført av senter for strategisk analyse (centre d'analyse strategique) i november 2006 påpeker vanskeligheter knyttet til *anticipation* på politinivå.²³

Det franske politiopprørsstrategi oppfattes ifølge Mauger (2006:40) som flyttbar eller mobil og offensiv, ved å bruke lette og raske gruppers enheter heller enn i stramme bataljoner. Opprørspolitiet viste stor effektivitet og kompetanse til å opprettholde orden med tunge spesialiserte enheter (Mauger 2006:50). Men i begynnelsen hadde de ikke kontroll over situasjonen. Manglende kontroll innebærer at de handlet for sent i de første dagene av opptøyene. De var få overfor ungdommer som angrep dem fra forskjellige fronter. Frankrike er kulturelt et elitisk samfunn der hierarkiet er bevart (3.1). Fraværet av hierarki førte også til en slags stor organisasjonell autonomi som gjorde inngrep veldig vanskelig og dårlig koordinert. Den 15.november 2005 var situasjonen i forstedene i Paris under kontroll etter opptøyene som begynte 27.oktober 2005. Spørsmålet blir å vite om slutten på opptøyene eller opprøret i Paris i november 2005 kan være en løsning rundt denne problematikken. Noen observatører kritiserer regjeringspartiet og opposisjonspartier i Frankrike for ikke å vise virkelig vilje i et forsøk på å gjøre noe med denne risikoen det franske samfunnet står overfor. Le Goaziou (2006:30) hevder at man kan frykte for andre rasende eksplosjoner i fremtiden.

I løpet av Paris-opptøyene i 2005 har det vært spekulasjoner om lignende hendelser kunne ha skjedd i Norge (1.3). Grete Brochman som er forskningsleder ved Institut for samfunnsforskning hadde en oppfatning om at det var en fare for påvirkning mange steder, selv om Norge ikke hadde tilsvarende ghettoer som i Frankrike. Hun påpekte konsentrasjonen av minoritetsmedlemmer som er svært høy i enkelte bydeler her i landet.

Hun følte pessimisme også i Norge selv om staten tross alt har hatt en mer aktiv politikk overfor innvandrerbefolkningen (Aftenposten.no 09.11.05).

Svein Blom snakker om de innvandrertette områdene i Oslo indre øst istedenfor ghettoen (4.2.3)

²³ Kruke og Einar Olsen (2005) som referer til Wildavsky (1991) definerer *anticipation* as "prediction and prevention of potential before damage is done. Anticipation must, include the realisation that you do not know the future and must be able to handle unexpected events. Anticipation has to build on pre-emergency knowledge and through network cooperation result in joint contingency planning and training, including bottom-up approaches utilising the community-based knowledge" (Kruke and Olsen, 2005)

5.2.1 Opptøyene i Oslo i januar 2009

Verdier påvirker hva det enkelte samfunn aksepterer av risiko (3.1). Verdier har også noe med menneskerettighetene å gjøre. Sosialantropolog Anne Ellingsen mener at nordmenn identifiserer seg ofte med verdier som er nedfelt som rettigheter i Grunnloven, som ytringsfrihet, demokrati, likestilling og religionsfrihet. En grunnleggende verdi er at rettsikkerheten står sterkt og gjelder alle, sier Ellingsen (kronikk-adressa 16.mai 2009).²⁴ I likhet med Frankrike har også Norge sin historie.

Min egen erfaring fra innvandreremiljø i Sør- Europa (Frankrike, Belgia og England) hvor jeg har vært mange ganger og i Canada hvor jeg har venner, er at nordmenn ikke er kjent for å være aggressive eller voldsomme. Denne oppfatningen kan ha en sammenheng med det Øyvind Dahl (2005) argumenterer med når det gjelder norske verdier og holdninger. Ifølge Dahl liker nordmenn ikke konflikter, maktmisbruk eller manipulasjoner. Men dette betyr ikke at man kritiserer noe overfor Frankrike, en bestemt gruppe eller noen andre når det gjelder aggresjon og vold. En ubestridelig ting er at Norge har vært og er kjent for å være et fredelig land. Det hevder også SV-politikker Amin Payan som sitter i bystyret i Bergen som viser at Norge har en annen kultur for demonstrasjoner. Han minner om at Norge ikke har noen kolonihistorie som Frankrike. Denne oppfatningen deles med Gullestad (2000: 206) som viser at Norge ikke har ansvar for tidligere tiders kolonisering.

Den 08 og 10. januar 2009 har folk i Oslo opplevd voldelige gatehandlinger som ble betegnet som de mest dramatiske noensinne i Oslo og i Norge. For barne – og likestillingsminister Anniken Huitfeldt var volden i Oslo en virkelighet vi ikke er kjent med her i Norge (Breiddveien: dagsavisen 12.01.09). Voldsforsker Bjørnebekk mente at når det ropes at terror er eneste vei, og flagg brennes, er dette en veldig unorsk måte å oppføre seg på (siste.no).

²⁴ Menneskerettigheter (rettssikkerhet, tale – og ytringsfrihet) er et av de viktigste prinsippene i Grunnloven fra 1814. Andre de viktigste prinsipper var:

- Folkesuverenitet (folkets rett til å styre gjennom folkevalgte representanter)
- Makfordeling (maktbalanse mellom lovgivende, dømmende og utøvende)

Opptøyene i Oslo i januar 2009 som oppfattes som en krise hadde en annen karakter. Det som opprinnelig skulle være en fredelig demonstrasjon for personer som støttet eller ville fortsette å støtte Israel, utviklet seg til rene gatekamper den 08.januar 2009. Den i utgangspunktet fredelige demonstrasjonen mot krigen på Gazastripen tok en dramatisk vending da en gruppe av demonstranter som sies å være liten, brøt ut gjennom politiets sperringer utenfor den israelske ambassaden i Parkeveien i Oslo (Dagbladet.no). Den andre fredelige demonstrasjonen mot krigen på Gazastripen ble også degenerert til voldelige gateopptøyer den 10.januar 2009. Oslo ble ifølge observatører betegnet som en krigsone under de dramatiske opptøyene den 08 og 10.januar 2009. Det var også snakk om voldelige demonstrasjoner som har rystet Norge, og det var noe nytt (Aftenposten.no). Ifølge forsker Ragnhild Bjørnebekk har voldelige demonstranter fått inspirasjon fra andre steder. Det var personer som var villige til å bruke vold eller en slags ideologi.

I denne oppgaven brukes ikke begrepet ”innvandrere” som en måte å kategorisere folk på ved å stemple en enkelt gruppe mennesker, i sammenheng for eksempel med marginalisering, diskriminering, stigmatisering etc... Her er begrepet ”innvandrere” brukt i et forsøk på å skaffe en forståelse av dette fenomen knyttet til opptøyene. Selv om det var snakk om norsk ungdom som er født og oppvokst i Oslo, var det ungdom med innvandrerbakgrunn som sto bak de voldelige demonstrasjonene i Oslo i januar 2009. Blant de som ble pågrepet kan nevnes ungdom med iransk, tyrkisk, palestinsk og marokkansk opprinnelse. De kastet trestokker, kraftig fyrverkeri, store steiner og kinaputter mot politiet, og inn i folkemengden slik at flere av raketene eksploderte blant de som demonstrerte og skapte amper stemmning (dagbladet.no). De tente også på søppelbøtter i et forsøk på å stoppe politiets fremryking. Dette var blant de tyngste jobbene og største ufordringer politifolk har hatt. Det var de verste opptøyene siden 80-tallet, sa stabssjef Johan Fredriksen ved Oslo politidistrikt (Aftenposten.no).

Rundt 40 butikker- hovedsakelig langs Karl Johans gate ble ramponert. I tillegg ble en rekke biler ramponert hvorav 15 av politiets egne biler (Aftenposten.no: 10.01.09, 25.03.09). Det ble også store ødeleggelsler på søppelspann og lignende (Dagbladet.no). Det har ikke vært mulig å finne noe tall for ødeleggelsene slik som i Paris. Arrangørene bak denne fredelige manifestasjonen som senere har endt med voldelige demonstrasjoner var Oslo SV, Norsk Folkehjelp, Palestinakomiteen i Norge og andre propalestinske demonstranter. Det er viktig å legge merke til at Gaza- fredelige demonstrasjoner foregikk med politiets tillatelse.

Etter planen skulle demonstrasjonen begynne foran Stortinget, og deretter bevege seg mot den israelske ambassaden, hvor markeringen skulle avsluttes (Aftenposten 10.01.09). Dette viser at

det ble tatt hensyn til regelverk i forbindelse med Gazademonstrasjonen når det gjelder å søke om tillatelse. Og det kan være en grunn til at folk trodde dette skulle gå helt greit, fordi det var unger, rullestolbrukere og hunder med og mange av disse gikk langt foran i toget. Men den tok en dramatisk vending da en gruppe demonstranter brøt gjennom sperringer utenfor den israelske ambassaden i Parkveien i Oslo. Barn og rullestolbrukere havnet midt i tåregassen.

Det som kjennetegner en krisesituasjon er blant annet interesse (3.4). Det menes her politisk interesse. Det er ikke så lett å se hvem som hadde politisk interesse av opptøyene i Oslo.

Hvilken interesse hadde Rødt av å være sammen med FRP i samme Gaza- demonstrasjon. Det som man ikke kan utelukke, er at SV hele tida har vist reserverthet overfor Israel. Et forslag på å boikotte Israel kan være et eksempel på SVs innstilling overfor landet. FRP har på sin side vist støtte til Israel. Den rødgrønne regjeringen og noen opposisjonspartier har krevd at Israel måtte trekke seg ut av Gaza etter det første angrepet andre juledag. Men Fremskrittspartiet på sin side mente at Israels angrep på Gazastripen var et legitimt forsvar mot Hamas, sa Morten Høglund (Klassekampen.no 06.01.09). Hvordan ble den dramatiske situasjonen håndtert i Oslo?

Jeg har gjort greie for utviklingsforløpet i Oslo den 8 og 10.januar 2009.

Varighet og voldsomhet er to elementer som kan hjelpe til å få en idé om hvordan opptøyene i Oslo ble håndtert. Aktørerne var voldsomme unge demonstranter med foreldre av invandrerbakgrunn, politifolk og myndighetene i Oslo.

Over 200 ekstra politifolk ble kalt ut for å holde kontroll under demonstrasjonen 10.01.09. Den store beredskapen gikk ifølge (Aftenbladet.no) ut over andre oppgaver politiet skulle løse. Dette viser at Gaza-demonstrasjoner i forbindelse med Israels angrep på Gazastripen har svekket Oslo politiets beredskap betydelig. Man kan lure på om politiet vil greie å takle andre hendelser som kan oppstå. Byrådsleder Erling Lae i Oslo som nødig kritiserte politiet som hadde en svært vanskelig jobb, sa at både politiet og kommunale myndigheter måtte se hva de kunne lære av det som kunne komme til å skje. Men hendelsen viser med all tydelighet hvor viktig det er at politiet har nok ressurser og personell, sa Erling Lae (Dagbladet.no).

Politiet ble beskyldt for bruk av tåregas som har bidratt til å provosere frem bråk. Ifølge Roger Andresen som er visepolitimester i Oslo politidistrikt, skulle tåregas brukes så lenge som situasjonen tilsa. Men regjeringen har skrytt av politiets håndtering. For justisministeren Knut Storberget var det grunn til å honorere politiets innsats fordi mye skade ble forebygget. Han uttrykte i forbindelse med voldhandlingene som kom til å prege Oslo 8.januar 2009. Storberget har vist at disse handlingene er krenkelse av ytringsfriheten (www.youtube.com)

Akhenaton de Leo, som er leder for organisasjonen mot offentlig diskriminering (OMOD), hevdet også i et dialogmøte som Abid Raja var initiativtaker til at politiet gjorde en god jobb (Dagsavisen.no: 19.01.09)

Det har også vært politisk retorikk som det er ofte tilfeller i krise (3.4).

Per-Willy Amundsen, som er Frps innvandringspolitiske talsmann, uttrykte at fremmedkulturelle innvandrere som kommer til Norge tar med seg både konflikter, holdninger, kultur og mentalitet fra hjemlandet (Dagbladet.no 11.01.09)

Venstrepolitiker Adib Raja viser til at ungdommene var frustrert og følte avmakt over sin egen livvssituasjon. Hvis vi ikke gjør noe nå, kan dette utvikle seg til Paris-lignende tilstander, advarte Raja.

Abid Q. Raja har også tatt initiativet til å organisere det som ble kalt ”dialogmøtet” etter opptøyer som kom til å ryste Oslo sentrum. Det var et møte som har samlet aktører i denne krisen som folk i Oslo sentrum kom til å oppleve. Blant de som deltok på dette møte kan nevnes blant annet politimester i Oslo, byrådsleder og demonstranter. Som nevnt i denne oppgaven kunne opptøyene i Oslo knyttes til religiøse følelser. Generalsekretær i Islamsk Råd deltok også på dette møtet. Selv om det var delte meninger blant ungdommene, mente byrådsleder i Oslo Erling Lae at møtet hadde vært konstruktivt. Men media som kan ikke bør ta positiv eller negativ side (3.4.1) ble kritisert for å ha hausset opp stemningen. Det kan være viktig å reflektere over idéen Raja har kommet med om påtaleunntatelse ²⁵.

Han har advart mot Paris- lignende tilstander i Oslo dersom de ungdommene som deltok i opptøyer skulle bli bøtelagt. I så fall kunne dette tyde ifølge Raja føre til at politiet ville skape seg et langvarig problem (Aftenposten.no). Andre politikere og observatører har vist at denne måten å skaffe en løsning på ikke stemmer med en av norske verdier, nemlig ytringsfrihet. I et demokratisk land som Norge er det vanlig at de som tilhører samme politiske parti kan ha forskjellige synspunkter i en bestemt sak. Det er dette demokratiske systemet den tyske sosiologen Beck med risikosamfunn (3.2) mener kan utvikles i retning av en ”legitim” totalitarisme hvis ikke noe gjøres å få kontroll over truslene. SV-politiker Amin Payan som sitter i bystyret i Bergen er ikke enig med Abid Raja. For han blir det lett vint med påtaleunntatelse. Vi må ha nulltoreanse for angrep på ytringsfriheten, sier Payan. Han

²⁵ Straffeprosessloven § 69 viser at påtaleunntatelse går på at påtalemyndighetene bestemmer at det ikke skal reises tiltale mot en antatt lovbrøyer, selv om det finnes nok beviser til at en sak kunne vært før (Lovdata.no).

begrunner dette med det som ble nevnt tidligere i denne oppgaven angående forskjeller mellom Norge og Frankrike når det gjelder kultur i forhold til risiko (3.1.1). Hvert land sin egen historie. Amin Payan viser at Norge har en annen kultur for demonstrasjoner, og minner om at Norge ikke har noen kolonihistorie, som Frankrike. Han mener påtaleunntakelses anvendelse for personer som har startet gatekamper i et fredelig land som Norge er ” ett lite klaps på rumpen” mot at de prater med myndigheten, pressen og lover at de ikke finner på mer tull. Han synes det er rett og slett naivt å handle på denne måten selv om han ikke utelukker konfliktrådsmøter som han mener er viktige og forebyggende (NTB ²⁶13.01.09). Det mente også Martin Henriksen som er Arbeiderpartiets ungdomsorganisasjons leder når det gjelder dette synspunktet om dialog som han mener er nødvendig for å hindre ytterligere bråk i Norge.

Opptøyene i Oslo skjedde på den ene side i forbindelse med Israel demonstrasjon. Med andre ord var det snakk om pro-Israel demonstranter. På den andre side var de som demonstrerte mot krigen på Gaza generelt. Opptøyer brøt ut under demonstrasjoner den 8. og 10.januar 2009. Det gjelder en situasjon som har utviklet seg raskt og som ble avsluttet langsomt. Denne kan knyttes til lange skyggers krise (3.4).

Tingene utvikler seg ikke alltid som planlagt. Som nevnt tidligere kan ikke risiko skilles fra vurdering (3.2.1). I tillegg går krisehåndtering blant annet ut på en langsiktig forebygging og forberedelse (3.4). I en demonstrasjon mot krigen i Irak den 22.03.03, pågrep politiet en rekke demonstranter fra Blitz-miljøet ²⁷ som kastet egg og stein mot en politikjede ved den amerikanske ambassaden i Oslo. Det var for eksempel ikke risikofritt å la demonstranter gå mot den israelske ambassaden, selv om det var forutsatt at demonstrasjoner skulle være fredelige.

Dette er en markant forskjell mellom Norges og Frankrike når det gjelder den såkalte inkorporering av immigranter/innvandrere i samfunnet.

²⁶ NTB omtales ofte Norges ”nasjonale nyhetsbyrå” (www.ntb.no)

²⁷ Blitz er blant det man kaller militante antirasister. Denne gruppen er representert ved grupperinger som Antifascistisk Aksjon (AFA) og Internasjonale Sosialister (Bjørge 1999: 246). Det sies at Blitz har en lange historie med politisk aktivisme og er i hovedsak kjent for å bruke vold som et politisk virkemiddel (Wikipedia.no)

De to siste rubrikkene gir oss bildet av opptøyene i Oslo i januar 2009 og i Paris 2005. Men hovedtema i denne oppgaven er voldelige opptøyer i Oslo. Undertittelen av oppgaven antyder en komparativ studie. Derfor vil jeg nå gå videre med en sammenligning av de to hendelsene.

5.3 Komparasjon

En komparasjon av opptøyene i Oslo i 2009 og opptøyene i Paris i 2005 er viktig, og den er også en måte å få *en kort* oversikt over svar på problemstillingen og på forskningsspørsmålene som er knyttet til denne oppgaven. En sammenligning mellom det som skjedde i Oslo i 2009 og Paris- opptøyene i 2005 er en måte å finne en del av mulige årsakene til opptøyene i Oslo i januar 2009, og komme med en anbefaling som kan bidra til å bedre innsikt i årsakersforhold, hindre eller redusere risiko for voldelige opptøyer i Oslo i fremtiden.

For å komme fram med dette vil jeg gå ut fra generelle refleksjoner til landets eller byens særegenheter.

5.3.1 Forskjell mellom opptøyene i Paris i 2005 og i Oslo i 2009

Forskjellen mellom opptøyene i Paris i 2005 og i Oslo i 2009 kan forklares på den ene side ut fra assimilering og integrering som er modeller for hvordan innvandrere skal inkorporeres imottakersamfunn. På den andre side er det viktig å ta utgangspunkt i begrepet segregering og marginalisering. Disse begrepene er motsatsen av integrering/integrasjon eller inkludering som er den andre modellen for inkorporering. Denne inkorporeringsprosessen er også en måte å forstå mulige årsaker eller mekanismer ved opptøyer. Det er bosituasjonen i forstedene i Paris man tenker på når det er snakk om opptøyene i Paris 2005.

De såkalte ”synlige minoriteter” *des minorités visibles* som er knyttet til innvandrerungdom blir isolerte i det Mauger (2006:109) kaller forvisningssteder. Dette har et fellesstrekk med segregeringen som er motsatsen til integreringen.

Opptøyene i Paris i 2005 fant sted i det såkalte ” prioriterte området for urbanisering ” *zone à urbaniser à priorité (ZUP)*. Det er ifølge Hugues Lagrange ²⁸området med enorme betongbygg som ble reist som del av en urbanisering på 1960-1970- tallet.

En stor andel av dem har bakgrunn fra tidligere franske kolonier. De fleste er mennesker av nord-afrikansk eller maghrebinsk opprinnelse. De har ikke fått dekket sine grunnleggende behov. Det er områder preget av fattigdom, sosial nød og høy arbeidsløshet. Et område betraktes som en sovende vulkan, sa en ung fransk i forbindelse med opptøyene i Paris (Aftenposten.no 05.11.05). Lagrange hevder at opptøyene var mer omfattende i disse områder enn i områdene med mindre segregering (forskning.no). Det er viktig å legge merke til at 34 prosent av de som ble arrestert i Paris var uten jobb, 41 prosent var skoleelever og 25 prosent levde på usikre småjobber, understreker Lagrang.

Denne bosituasjonen i Paris kan ikke sammenlignes med Oslo til tross for bekymringer for Oslo indre øst: for eksempel Grønland og Tøyen (Brox (2003)). Men dette kan ikke bety at situasjonen i Oslo indre øst undervurderes så lenge det spekuleres om tendens mot ghettoiseringen eller tales om slummen i Stovner (4.2.2). Tallene fra Statistisk sentralbyrå viser at innvandrere ikke utgjør majoriteten i forhold til etniske nordmenn. Hvis etniske nordmenn flytter fra indre øst til de vestlige, er det på grunn av dem har muligheter uansett årsaker knyttet til livsforhold. Innvandrere flytter ikke på grunn av lavinntekt skyldes vanskeligheter med å komme inn i arbeidslivet. Verken en ghetto eller slum har de to ordene negative konnotasjoner. Det går med andre ord på risikovurdering (3.2.1) ved å vurdere en usikkerhet knyttet til fremtidige hendelser. Selv om det er en forskjell mellom opptøyene i Frankrike og Norge, er det også en likhet.

²⁸ Hugues Lagrange er forsker ved Frankrikes største forskningsinstitusjon ”CNRS” centre national de la recherche scientifique i Paris (www.forskning.no)

5.3.2 Likheden mellom Paris og Oslo

Av de som ble arrestert under opptøyer i Paris i 2005, var 75 prosent mellom 15 år og 21 år, mer enn 40 prosent var under 18 år. Som i Oslo var de fleste av dem ikke registrert for kriminelle forhold. Påstanden om at dette var kriminelle pøbler stemte ikke. Andre kilder viser noe annet.

De som deltok under opptøyene i Oslo var menn under 18 år. Men det har kommet motstridende informasjoner når det gjelder tidligere atferd og forhold til samfunnet generelt. Noen kilder viser at de fleste av dem ikke var registrert for kriminelle forhold (Lagrangeforskning.no – 04.02.09). Andre kilder viser til en intern undersøkelse politiet gjorde som avslørte at 104 av 194 pågrepne demonstranter var registrert med til sammen 292 ulike straffbare forhold i form av bøter eller dommer for vinningskriminalitet, vold, og narkotika forbrytelser (Abcnyheter.no - 25.03.09).

Som i Frankrike kom pøbelbegrepet fort på banen i forbindelse med demonstrasjoner i Oslo sentrum 8. og 10.januar. ”Pøblene viser ingen respekt for en av det norske samfunnets grunnleggende verdier, nemlig ytringsfrihet”, sa Kristelig Folkepartis leder Dagfinn Høybråten da han uttrykte seg om situasjonen som skjedde i Oslo (Dagbladet.no 11.01.09). Knut Storberget har karakterisert voldhandlingene i Oslo i januar 2009 som alvorlige pøbelstreker uten budskap, og lite tilknyttet sak (Netavissen.no). Når han ville vise sin uenighet om et forslag fra Abid Raja om påtaleunntatelse for demonstrantene, uttryktet SV-politiker Amin Payan seg på denne måten: ” En slik ansvarsfraskrivelse vil styrke pøblene”. Ordet ”pøblene” står for politisk retorikk som er vanlig i krisehåndtering (3.4)

Til tross for denne forskjellen og likheten, har folk i Oslo opplevd hendelsene som var farlige den 8 og 10. januar 2009.

Innvandrerungdom det er snakk om, er ungdommene fra innvandrere/immigranter.

I dag er det generelt snakk om to modeller når immigranter/innvandrere skal inkorporeres i et enkelt land.:

. Assimilasjon/assimilering

. Integrasjong/integrering eller inkludering. Det er de to modellene som kan hjelpe til å svare i *detalj* på hovedspørsmål og underspørsmål knyttet til problemstillingen. For å komme fram vil det først være å få en generell forståelse av et fenomen og komme videre med bestemte elementer som korresponderer med problemstillingen.

5.4 Assimilasjon

Assimilasjon er opprinnelig ifølge Begag (2003:5) idéen om å gjøre likt med noe og dette antar identifisering hos befolkningen som tar imot immigranter/innvandrere. I denne sammenhengen vil ifølge Begag begrepet akkulturasjon betegne en prosess der immigranter/innvandrere adopterer eller tilegner seg kulturelle verdier fra mottakerlandet. Den siste generasjonens innvandring er en prosess under fortsatt utvikling (Kjeldstadli og Brochmann 2002-samfunnsforskning.no). Dette fenomenet skal forstås som immigrasjonen eller innvandringen som oppleves i Norge og i Frankrike i det siste århundre, særlig fra 1960-tallet som Brochmann (2002:12) og Gullestad (2002:26,27) kaller ”den nye innvandringen” innvandringen fra ikke OECD land som startet på 1960-70 tallet; eller ”den nye innvandringen” fra Asia, Afrika, og Latin-Amerika som begynte på slutten av 1960-årene. Begrunnelsen for dette er at det er unge med innvandrerbakgrunn som ble involvert i voldelige opptøyer i Oslo i januar 2009 og i Paris 2005. Denne prosessen kan føre til en forandring. Når han snakker om multikulturalismen, påpeker Kymlica (1995:13,17) den kulturelle pluralismen som en følge av immigrasjon. Han mener at *a single country may be both multinational (as a result of the colonizing, conquest, or confederation og national communities) and polyethnic (as a result of individual and familial immigration).*

I tillegg skiller han mellom det han kaller *self-government rights*, *polyethnic rights* og *special representation rights* for å vise tre former av det han kaller *Group-Differentiated Rights* (Kymlica 1995:26-33). Hvor står Norge og Frankrike i forhold til de to formene av kulturelle pluralisme og disse rettighetene?

Når han snakker om *polyethnic rights* understreker Kymlica at immigranter i de senere år har blitt konfrontert med *Anglo-conformity model* som krever å gi avkall på alle aspekter av sin etniske arv og å assimilere til eksisterende kulturelle normer og sedvaner eller skikker i de nye landene.

Det kan være en grunn til å si at Norge og Frankrike omfatter det synspunktet som gjelder *polyethnic rights* fordi ingen av de to land har vært eller er en føderalstat. I tillegg er det ikke snakk om at jøder, kvener, sigøynere, taterne/de reisende) er anerkjent som nasjonale minoriteter i Norge (St.meld.nr 15 (2000-2001, samt korsikanerne i Frankrike (Andre Semprini (2000:108).

Polyethnic rights som gjelder immigranter går ifølge Kymlica (1995:38) på beskyttelse av spesifikke religiøs og kulturell praksis. Dette blir ikke støttet gjennom finansiering av programmer knyttet til språk eller kunst. Programmer som er knyttet til språk eller kunst, fritagelser eller dispensasjoner når det gjelder fridager, kleskoder som har sammenheng med religion strider mot eksisterende lovgivning.

Ordet assimilasjon som mål knyttes ifølge Gullestad (2002:19) til et ønske om at innvandrere fullstendig skal tilegne seg flertallets kultur. Bauman (2000:133) knytter assimilasjon til nasjonalisme, og mener at de nasjonalistiske planer om å assimilere mangfoldet av nedarvete livsformer og la dem gå opp i ett nasjonalt mønster, var og måtte baseres på makt. FNs organ for utvikling "UNDP" påpeker at tvungen assimilasjon ikke kan aksepteres; for å si at det kan finnes frivillig assimilasjon. Frivillig assimilasjon innebærer ifølge Ellinor F. Major at noen medlemmer av en etnisk minoritet ønsker det. Men det kan også være et pålegg fra myndigheter og omgivelser om at de etniske minoriteter skal oppgi sin kulturelle og religiøse egenart. I Frankrike er assimilasjonen en virkelighet.

Frankrikes politikk overfor innvandrere har vært ifølge (Gullestad 2002:22) fra anglosakisk modell. Den modellen har vært karakterisert som "etnosentrisk assimilasjonisme" der den franske staten har krevd respekt for at landets egen kultur er overlegen. Den fokuserer på det universelle, det vil si hva mennesker med ulik bakgrunn har felles, uten at det nødvendigvis forventes at alle må være like. Frankrikes assimilasjonspolitik som henger igjen fra kolonitiden, har gått ut på å gjøre immigranter til franskmenn, samtidig som å være franskmann litt etter litt blir mer mangfoldig. Det kan være viktig å minne om at Frankrike

som en av de tidligere kolonimaktene brukte assimilasjon som styreform i sine tidligere kolonier. Den styreformen hadde som mål å gjøre koloniene så franske som mulig, og dette ble kalt direkte styre (Aastad 1998:58). Assimilasjon brukes som en modell når det gjelder innlemmelse av immigranter/innvandrere. Assimilasjon er knyttet til innvandringspolitikk. Innvandringspolitikk har ifølge Wieviorka (2008:14- Arr) blitt oppfattet som kompleks i Frankrike. Mens førstegenerasjonsinnvandreren ble inkludert gjennom arbeid, men ekskludert kulturelt og institusjonelt, ble hans barn og barnebarn senere ekskludert, men teoretisk inkludert i kulturen og i samfunnets institusjoner. Innvandrernes barn og barnebarn ble franske, eller nesten franske. For Wievorka, ligger det en form for rasisme i bildet av andre – og tredje generasjonsinnvandreren som gjør at i virkeligheten betraktes disse nye franskmennene som annerledes og som en potentiel trussel mot nasjonens integritet.

Assimilasjonsalternativet er ikke akseptert i Norge.

I norsk sammenheng, er det St.meld.nr 39 (1973-74) som beskytter innvandrerne mot assimilasjonskrefter i samfunnet. I tillegg til denne beskyttelsen kan også innvandrerne interesse ikke la seg innlemme i det tradisjonelt norske. St.meld. nr 74 (1979-80) påpeker at de ulike innvandrere- og minoritetsgruppers kulturelle, sosiale og religiøse særtrekk skal respekteres og gis muligheter på lik linje med majoritetssamfunnets kultur. Skal et slikt likestillingsprinsipp kunne virke i praksis vil det ofte være nødvendig med særtiltak for å hjelpe og ”ruste opp” innvandreren og innvandringsgruppene slik at de etter en overgangsfase på egen hånd kan ivareta sine interesser. Dette fastsetter norske myndigheter som er imot assimilasjonsmodellen. I forbindelse med at 100 nye rogalandinger feiret statsborgerskap i Stavanger 02.februar 2008, uttalte Krfs politiker Bjørg Tørresdal seg slik: *Dere skal ikke gi avkall på deres egen kultur og identitet. Dere skal ta den med inn i dette samfunnet og bidra til å gi oss andre et bredere perspektiv* (Aftenbladet.no 02.06.08). Dette er en markant forskjell mellom Norge og Frankrike når det gjelder den såkalte inkorporering av immigranter/innvandrere i samfunnet.

Det er ikke vanlig at man snakker om integrasjon uten å snakke om immigrasjon eller innvandring. Immigrasjonen eller innvandring har vært og blir knyttet til sikkerhet eller trygghet.

Integrasjon er i dag politisert og byråkratisert på samme måte som immigrasjonen. Det er snakk om integrasjonspolitik. Dette skjer igjennom det Mullay Edelman kaller politisk eller sikkerhetsdiskurs (3.3.1).

5.5 Integrasjon/integrering og inkludering

Begrepet integrasjon/integrering ble ifølge Begag tatt i bruk i 1309 med betydningen for ”gjenopprettelse”. På 1700-tallet ble begrepet brukt i matematiske språk, og senere for å betegne en prosess for inkorporering av et element i en helhet. I midten av det 20.århundre er begrepet ”integrering” vanligvis brukt for å snakke om en virksomhet som et individ blir inkorporert en kollektivitet, i motsetning til segregering som betegner separering av menneskets rett på grunn av for eksempel av rase eller sosial tilhørighet (Begag 2003:5). Ordet integrasjon går ifølge Gullstad (2002:19) på et ønske om at immigranter/innvandrere skal delta full ut, uten nødvendigvis å måtte oppgi alle sine nasjonale og religiøse særtrekk. Integrasjon kjennetegnes ved utvekslingen der mangfoldet betraktes som kilde til berikelse og en god utvikling er avhengig av to sider (Begag 2003:5).

Tryggheten som ble nevnt tidligere (3.3) har ifølge Thomas Eriksen (2002:46) utviklet sterke konnotasjoner til blant annet sosial integrasjon. I tillegg nevner han tillit til omgivelsene, forutsibarhet, sosiale velferdsordninger og stabile nærrelasjoner når det gjelder disse konnotasjonene.

Både i Norge og i Frankrike hører vi om begrepet integrasjonspolitikkk når det er debatt om innvandringspolitikk.

Norske myndigheter skiller mellom inkludering og integrering. Ifølge norske myndigheter, retter inkluderingspolitikk søkelyset på samfunnet som helhet og barrierer som finnes for deltakelse. Integreringspolitikken retter seg mot nyankomme innvandrere raskt skal bli i stand til å bidra og delta i samfunnet. Integrasjon oppfattes som en prosess på samme måte som immigrasjonen/ innvandringen.

Ifølge Nordisk råd er integrering av innvandrere ansett å være en spenningsfylt prosess, uenighet om politiske målsettinger, pengebevilgninger og praktisk integrasjonspolitikkk (regjeringen.no). Integrasjonspolitikkk deles ofte i tre hovedmodeller: én som baserer seg på likhet, én som legger vekt på forskjell og kulturell annerkjennelse, og én som satser på velferdsstatlig innlemming- en slags både -og-modell (forskning.no).

Integrasjonsmodeller er forskjellige i Norge og Frankrike.

Den franske integrasjonsmodellen er basert på likhet. For Louis Schweitzer som leder den franske øverste myndigheten mot diskriminering og for likhet *la HALDE*²⁹ blir denne modellen god, virker bra, men ikke raskt. Dette er i motsetning til uttalelse den tidligere franske innenriksministeren og nåværende presidenten i Frankrike Nicolas Sarkozy kom med i forbindelse med opptøyene i Paris i 2005. ”Vår modell for integrasjon av innvandrere har mislykkes” sa Nicolas Sarkozy i november 2005 (Brekke og Brochman-samfunnsforskning.no). Louis Schweitzer påpeker også en siste rapport fra den internasjonale arbeidsorganisasjonen som har vist at Frankrike kom på andre plass i Europa, og Norge på førsteplass når det gjelder innsatsen for å bekjempe diskrimineringen (tv- program: www.tv5.org 15.02.09). Det har ikke vært mulig å få tilgang til en skriftlig rapport fordi det var et program på den franske TV-en 5.

Integrasjon/integrering skjer på forskjellige områder.

I Frankrike nevner Begag (2003:3) språk som en betydelig integrasjonsfaktor, blandede ekteskap, og diskresjon (å være diskré).

Det ble tidligere i denne oppgaven lagt vekt på menneskets grunnleggende behov eller menneskerettighetene. Heggen (2004:80) kombinerer multikulturasjon og integrasjon og sier at det dreier seg dypest sett om gruppers tilgang til de sosioøkonomiske områder i et samfunn, utdanning, arbeid, bolig, kulturell og politisk deltakelse og innflytelse. Det går med andre ord på de grunnleggende menneskelige behov som ble påpekt tidligere i denne oppgaven.

Begrepet integrasjon dukker opp når det er noe som skjer eller skal planlegges i forbindelse med immigrasjon/ innvandring, blant annet opptøyer. Mange mener at mangelen på integrasjonen/integreringen er en av årsakene til voldsomhetene. De ser på integrasjonen/integreringen av immigranter/innvandrere som et redskap for å hindre eller redusere risikoen for opptøyer.

Opptøyene i Frankrike er en del av landets historie (5.2). Historien om opptøyene i Frankrike er ifølge Lagrange historien om fattigdom, men også manglende politisk integrering av innbyggere med bakgrunn fra blant annet fra Nord-Afrika og Afrika sør for Sahara i de tidligere franske kolonier. Det store flertallet av de som deltok under opptøyene hadde nettopp

²⁹ la Haute Autorité de Lutte Contre les Discriminations et pour l’Egalité (LA HALDE)

bakgrunn fra disse landene, men mange av dem er franske statsborgere, sier Lagrange (forskning.no)

Begag (2003:42-43) snakker om ungdommen i forstedene i Paris. Hun skiller mellom de som har fått tilnavnet rustfjernere (les dérouilleurs) og pøbler (les cailleurs ou recailles). De første er synlige i samfunnet, de ser ut å være integrerte og har fremtidsplaner for forskjellige prosjekter fordi de får familiestøtte og utdanning. Men de andre som kalles pøbler er de som ikke er integrerte. Det er de som går inn for dramatiske voldshandlinger (opprør, hærverk på biler, infrastrukturer...) i bydelene. Det er de i Frankrike har tatt styringen helt på siden av det sivile franske samfunnet.

Den franske integrasjonsmodellen innebærer at alle individer har lik rett til samfunnsborgerskap, uavhengig av etnisk og nasjonal opprinnelse. Som Grete Brochmann og Jean Paul Brekke påpeker har myndighetene i Frankrike ikke oppmuntret til etnisk og kulturelt særpreget. I stedet har man valgt at innvandrerne skal assimileres i det etablerte samfunnet (forskning.no).

I forbindelse med disse opptøyene i Paris påpeker den franske sosiologen Wieviorka at den fullstendige integrasjonskrise først og fremst er av sosial karakter, knyttet til avviklingen av industrisamfunnet, og som ifølge Ulrich Beck i seg selv blir sett som risikosamfunnet (3.2). For Frankrikes del var det en overgang som foregikk på verst tenkelige måte ved at den lot en stor del av innvandrernes barn og barnebarn i stikken og skapte et stort antall utstøtte. Det er dette som ble tydelig i forstedene, mener han.

Etter opptøyene i Paris i 2005 påpekte forskere Grete Brochman og Jean Paul Brekke at integrasjonspolitikken i de skandinaviske landene, blant annet i Norge har vært hard (Kronikk i Dagbladet 14.11.05). De nevner særtiltak som har en tendens til å være kontroversielle fordi de utfordrer likhetstekning og rettferdighetsbetraktninger i de forskjellige velferdsstatene. Fremskrittparti politiker Per – Willy Amundsen mente opptøyene i Oslo i januar 2009 måtte knyttes til en mislykket norsk integreringspolitikk. Han advarte mot å legge skylden på samfunnet (universitas.no). Utenriksminister Jonas Gahr Støre uttrykte sin bekymring over situasjonen ved å vise til myndigheters ansvar. ”jeg er bekymret hvis vi tar lett på ansvaret vi har overfor minoritetsmiljøer, og norske jøder er et av dem”, sier han. Det var ikke så lett å vite hvilken sektor dette ansvar går på, selv om han nevnte jøder fordi det var blant demonstrantene de som ropte slagord som kunne oppfattes som antisemittiske. Men

myndighetene har dette ansvar både i fredstid og i den hektiske situasjonen landet kan være i. Det går både på risikovurdering (3.2) og krisehåndtering (3.4).

Det ble snakket tidligere om de grunnleggende menneskelige behov (1) og kultur i forhold til risiko (3.1).

Norge er et rikt land og en velferdsstat hvor folk har tilgang til de grunnleggende behov

Det norske regjeringens velferdspolitik er at alle i Norge skal ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser, uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn. Regjeringen har også som mål å føre en politikk som reduserer forskjellene i samfunnet og sikrer at alle kommer til å delta aktivt i fellesskapet med disse ressurser (regjeringen.no).

Som nevnt tidligere er miljøer preget av vold og utrygghet i Oslo skapt i deler av innvandrermiljøer og ungdomsmiljøer (4.1.1). Bjørge og Carlsson (1999:19) nevner et eksempel på ungdom med innvandrerbakgrunn som søker inn i voldelige gjenger, og oppfatter dette blant annet som et resultat av marginalisering og diskriminering i det norske samfunnet. Innvandrerungdommer opplever at de blir eller føler seg utestengt fra arbeidsliv, boligmarked, fritidsaktiviteter og en rekke andre sosiale sammenhenger. Arbeidsledigheten representerer ifølge Heggen (2003:186) risikofaktor for marginalisering. Marginalisering er også en prosess svekker stabil forankring og deltakelse. Grunnlaget for slike prosesser kan være sosiale, kulturelle, strukturelle eller psykologiske, men det fremkommer ofte som konflikter eller mer passive former for tilbaketrekking fra sosial deltakelse. Etter hvert som slike prosesser utvikler seg, øker risikoen for sosial utstøting eller tilbaketrekking (Heggen et.al 2003:3). Marginalisering innebærer ifølge Brochman (2002:31) en risiko for individet, men også en trussel overfor samfunnet. Dette kan også ha sammenheng med en konflikt som Beck kaller klassekonflikten som er institusjonalisert eller politisert på samme måte som immigrasjonen som blir knyttet til sikkerhet/trygghet. Den dreier seg om hvordan samfunnets produksjons resultater og ressurser skal fordeles mellom ulike grupper i samfunnet (3.2).

Verdier og holdninger er blant de som vil påvirke hva det enkelte samfunn aksepterer av risiko (3.1.1). Det ble tidligere vist at ungdom fra andregenerasjonen av innvandrere får krav fra førstegenerasjonens innvandrere når det gjelder plikt overfor tradisjonen. Den må de bøye seg for (4.1). Det fins ifølge Brox (2003:66-72) en oppfatning om at det er maktmennesker i innvandrer miljøene i Oslo og andre steder i Norge som ikke vil integrering. En grunn kan være deres ønske om maktposisjon enten politisk, religiøs, organisatorisk, økonomisk eller av en annen art. Den er basert på hjemlandets tradisjoner eller snarere hjemstedets landsbytradisjoner og maktstrukturer. Dette vil de opprettholde i størst mulig grad i sitt nye

hjemland. Selv om undersøkelser viser at det ikke fins ghettoer i Norge, er det mange her i landet som er bekymret for Oslo indre øst. Grønland og Tøyen er ifølge Brox en faktor som kan stå for integreringshindring på grunn av segregering. I disse områder er det fullt mulig å leve uten i det hele tatt å forholde seg til det norske samfunnet og dets felleskap. Brox påpeker at norske myndigheter, politikere og de som kalles "det moralske herrefolket" støtter, med eller mot bedre vitende, opp om disse maktstrukturene i innvandringsmiljøene. Dette kan ha sammenheng med uttalelser fra den tidligere pakistanske helseministeren Shaheen Sardar Ali som viser at Norge gir imamene alt for mye makt. Hun mener at norske myndigheter forstår ikke forskjellen på imamer og muslimske lærde. Imamer bruker det norske systemet til å få mer makt enn de har rett til, understreker Ali (Dagbladet.no 10.06.06). Kan man si at Norge er i ferd med å utvikle seg som Frankrike hvor ungdomsgjenger har et slags regelverk helt på siden av myndighetenes regelverk og lovverk (4.1.2)? Det påpekes også mange "bindestreksnordmenn" som opplever seg som brikker i et spill når de blir fortolket av Antirasistisk Senter og lignende organisasjoner som opptrer svært autoritært. Det tyder på at de som sto bak opptøyene den 8. og 10.januar 2009 i Oslo gjemte seg bak de nordmennene som hadde og har gode intensjoner med sin humanitære innstilling, motstand mot krigen som fortsatt herjer Midtøsten, uskyldige mennesker, blant annet barn. Blant disse nordmennene var også andre fredelige demonstranter hvorav innvandrere som ikke hadde noe å gjøre med religion og islamister; selv om det kan være noen demonstranter med skjulte ambisjoner eller følelser. Religionen og islamismen ble assosiert med disse opptøyene på grunn av ungdom som ropte taktfaste Allah-Akbar³⁰ under demonstrasjoner. Dette kan ha en sammenheng med det Thomas Eriksen oppfatter som å være loyale overfor en tradisjon og mennesker kan oppleve tryggheten som en frihet fra umulige valg (3.3).

Det er ikke lett å forstå at språk kan være en riktig faktor når det gjelder integreringen, fordi innvandrerungdommene som gjorde opprør i Oslo, behersker språket godt. Denne oppfatningen deles av byrådsleder i Oslo, Erling Lae som sier at det er ungdom som er født i Oslo, oppvokst i Oslo og kjenner norsk lov og rett. Han ser ingen sammenheng med dårlig integrering og opptøyene. Men myndighetene i Oslo later til å være bevisst på problematikken knyttet til integrasjon av innvandrerungdom i samfunnet. Sosial integrasjon henger sammen med trygghet (3.3). Begrunnelsen kan være at Oslo Kommune i 2007 har tatt en serie av strategier og tiltak for at byen skal bli tryggere. Det er en grunn til å nevne blant annet:

³⁰ Allah-Akbar betyr på arabisk "Gud er størst", altså mennesket skal underkaste seg Allah "Gud" (Wikipedia)

- Å legge til rette for at det vil etableres flere tiltak som sysselsetter de som står utenfor arbeidslivet, blant annet gjennom tiltak som kan bidra til å holde orden i det offentlige byrom. Dette tiltak går på ro, orden og sysselsetting.

- Byrådet vil gjennom forebygging og samordning styrke beredskapen i forhold til masseopptøyer og kriminalitet (Bystyremelding nr.2/2007- www.salto.oslo.kommune.no)

Med andre ord gjelder det integrasjon/inkludering.

Dette kan ha noe å gjøre med perspektiver på risiko (3.2.1) og krisehåndtering (3.4)

Mye tyder på at voldelige opptøyer i Oslo i januar 2009 igjen har skapt en polemikk rundt forholdet mellom en del av etniske nordmenn og innvandrere i Oslo. Dette kunne også ha skjedd andre steder her i landet. Det ble for eksempel nevnt religionens og terroristnetverkets innvirkning på opptøyene, og fordømmelsen av innvandring som styrkes i Oslo (Dagbladet.no 13.01.09). Det flerkulturelle er en virkelighet i Norge, sa Hans Majestet Kong Harald i 2006 (3.1). Kort sagt er Oslo en flerkulturell by (www.iss.uio)

Det er ikke noe som for tiden tyder på at Norge vil stanse immigrasjonsprosesser. I tillegg øker andelen unge med innvandrerbakgrunn som må leve ved siden av etniske nordmenn. En rapport fra ungdomsforskning viser at andelen unge med innvandrerbakgrunn fra 1996 til 2006 har økt fra 21,5 prosent til 28,5 prosent i Oslo (TFU 2.2006.book-06.10.2006).

Integrasjon er ifølge Brochman (2002:30) en menneskelig prosess som handler om hvordan sosialisering skjer gjennom normer og forventningsdannelse, og bidrar til å skape sosialt samhold og samfunnsmessig stabilitet. Motsatsen til integrering blir ifølge Brochman ansett å være marginalisering eller eksklusjon når det gjelder individer, eller ”anomi”³¹ når det gjelder hele samfunn. Begrepet ”samhold” og ”tillit” står sammen i mange sammenhenger. Anders Barstad ved Statistisk sentralbyrå påpeker konsekvenser av store inntektsforskjeller i Oslo indre øst som er konsekvensene i forhold til sosialt samhold og tillit. Store inntektsforskjeller skaper ikke bare avstand i økonomisk forstand, men også en sosial kulturell avstand. I den sosiale og kulturelle avstanden ligger det en fare for utvikling av bitterhet, mistillit og konflikt, sier Barstad (www1.sv.no).

³¹ Anomi er avledet av de greske ord for lov, normos, kan oversettes med ”lovløshet, strukturløshet, normløshet”. Begrepet ble innført av Emile Durkheim i boken ”De la division du travail social” (samfunnets arbeidsdeling), og ”Le suicide” (selvmordet). www.norgeslexi.com

5.6 Tillit

Tillit er også et svar på problemstillingen knyttet til denne oppgaven.

Begrepet "tillit" har ifølge Christian Bjørnskov kommet høyt på den samfunnsvitenskapelige agenda siden slutten av 90-tallet (www.minerva.no).

Tillit spiller i dag en viktig rolle på forskjellige områder som berører alt samfunnsliv.

Ifølge Giddens er tillit en helt fundamental faktor i alt samfunnsliv, også det moderne. Tillit er en forventning om bestemte resultater fra ting og personer vi omgås i hverdagen. Uten tillit til våre omgivelser ville samfunnslivet gått fullstendig i stå. Tillit er og må i normalttilfellet være primær fremfor mistillit (referert i Aslaug 2005:8).

Integrasjon har blitt og blir politisert på samme måte som innvandring (6.1)

Rosemarie Mielke (1991) og David Good (1990) hevder at i politikk og yrkesliv kommer man ikke utenom tillit. Good argumenterer med at *without trust, the everyday social life which we take for granted is simply not possible*. Sosiologer Anthony Giddens og Barbara A. Misztal som Aslaug (2005:106-107) refererer til antydnet at det har utviklet seg en økende interesse for variasjoner av relasjoner både på et personlig plan og på et samfunnsplan i forhold til endringer av maktstrukturer og institusjoner. Disse endringene har ført til nye livsbetingelser for individer i forhold til å kunne leve med økt risikobevissthet og usikkerhet. Antony Giddens og Niklas Luhmann hevder at samfunnsutviklingen peker i retning av en utvikling av tillit som vil preges mer og mer av risikovurderinger og et aktivt engasjement fra personens side både i forhold til etablering og oppretholdelse av tillitsrelasjoner. Tillit er altså forbundet med kontingens og refleksive prosesser som hele tiden vil tematisere tillitens gyldighet. Noen innvandrerungdommer i Paris sa i løpet av opptøyene at de hadde ingen tillit til myndighetene som kaller dem avskum (Aftenposten.no- 05.11.05). I sammenheng med denne oppgaven går tilliten på prosessene som må vurderes i forhold til risiko (3.2.1) og sikkerhet/trygghet (3.3), for eksempel integrasjon som også er en av de måtene å være trygg på i det flerkulturelle Oslo. Thomas Eriksen snakker om å være trygg på seg selv (ha god tillitt/et positivt bilde). Det hevder også norske myndigheter i forbindelse med tillit til politiet, der ungdom med innvandrerbakgrunn jevnt over har noe mindre tillit og mer skepis. (NOU 2009:12). Denne oppfatningen kan ikke knyttes til den måten politiet har håndtert situasjonen

i Oslo i januar 2009. Mange observatører hevder at politiet har gjort en god jobb i forbindelse med denne krisen (5.2.1). Ifølge norske myndigheter handler tillit om risiko og usikkerhet. Dette innebærer for eksempel at A (den som skal ha tillit) stoler på at B (tillitsgiver) gjør. Det er tillitens indre sikkerhet som får personene til å gå utover den risiko som man vet finnes.

All tillit har ifølge Giddens to komponenter: For det første tidligere erfaringer av at ting eller personer er til å stole på (svak induktiv viten). For det andre kreves et element av tiltro som ikke kan begrunnes rasjonelt. Tillit innebærer en grunnleggende ”tro” knyttet til resultat av utfall vi ikke kan vite noe sikkert om (Aakvaag 2004). Dette har å gjøre med risiko (3.2.1) i forbindelse med opptøyene i Oslo. Marginalisering som en prosess oppfattes som det motsatte av integrering og risikofaktor. Tillit er en strategi for å håndtere risiko, krise og redusere sosial kompleksitet. Tillit bygger bro over risikoen forbundet med å bevege seg fra det kjente og over i det ukjente og er nødvendig for å ta sjansen på å handle annerledes, tørre å forsøke noe nytt, tillate andre å være innovative og for å bekjempe tilbakeslag. (Aakvaag 2004). Ifølge Beck (1993) lever vi i risikosamfunnet, og vi trenger tillit mer enn noensinne. Heggen (2000:78) mener at tillit er et nødvendig grunnlag for å tåle ukjente og uoversiktlige situasjoner og for en offensiv holdning til det nye eller fremmede, til risiko og muligheter og til forestillingen om en trygg posisjon i framtida.

6 Konklusjon og Avslutning

Opptøyene i Oslo i januar i 2009 er opprør som ble utløst av noen unge nordmenn med innvandrerbakgrunn. Oslo sentrum ble sett som en krigsone under gateslag mellom ungdom og politiet som prøvde å hindre voldelige gatehandlinger. Butikkvinduer langs Karls Johans gate ble knust, og unge demonstranter kastet store steiner, trestokker, kraftig fyrverkeri og kinaputter mot politiet, og inn blant andre demonstranter. Bakteppet for voldelige handlinger var på den ene side støttemarkeringen for Israel 8.januar 2009, på den andre side fredelige demonstrasjoner mot krigsføring på Gaza 10.januar 2009. Det som opprinnelig skulle være en fredelig demonstrasjon som støtte for Israel utviklet seg til gatekamper som ble utløst av unge motdemonstranter den 8.januar 2009. Det er samme scenario som oppstod 10.januar 2009 da en annen fredelig demonstrasjon degenererte til voldelige handlinger. Ida Helle ved Universitetet i Oslo mener opptøyene i Paris i november 2005 er politiske og har røtter i fransk historie (Klassekampen.no 09.11.05). Opptøyene i Oslo oppstod etter at Paris ble rammet av de verste voldelige opptøyene i landets nyere historie i november 2005. Situasjonens omfang i Paris ble fulgt med stor bekymring rundt om i verden, blant annet i Norge. Ødeleggelsene var enorme, og det ble rettet mot kjøretøyer, offentlige institusjoner som kirker, skoler, dagsentre, og projektiler mot politiet. Både i Oslo og i Frankrike var det ungdom med innvandrerbakgrunn som sto bak disse forferdelige handlinger.voldelige. Det har vært spekulasjoner her i landet om det som var i ferd å skje i Paris i november 2005 ikke skulle ha skjedd hos oss. Spørsmål om Paris-opptøyene kan skje i her i landet har på den ene side dreiet seg hovedsakelig om Frankrikes historie som er helt forskjellig fra Norges historie. Det var med andre ord å vise at dette ikke kunne skje her i Norge. På den andre side har noen prøvd å peke på noen elementer som finnes i Paris og som kan sammenlignes med de som man ser i Oslo. Det gjelder elementer knyttet til bosituasjonen i Oslo indre øst, for eksempel i Grorud bydel i Oslo (Aftenposten.no, klassekampen.no – 09.11.05). Til slutt har disse spekulasjonene blitt en virkelighet i januar 2009. Det sa barne – og likestillingsminister Anniken Huitfeldt som snakket om en virkelighet vi ikke er kjent med i Norge (Dagsavisen 12.01.09). Det som skiller opptøyene i Oslo og Paris-opptøyene forklares ut fra på den ene side hvordan Norge og Frankrike er kulturelt organisert. Det er snakk om det egalitære samfunn i Norge der alle er på like fot og det elitiske i Frankrike.der hierarkiet er bevart. Det går på kultur i forhold til risiko.. På den andre side gjelder landets politikk når det gjelder immigrasjons/innvandringspolitikk. Det går i utgangspunktet ut på hvordan

immigranter/innvandrere skal inkorporeres i Norge eller i Frankrike. Her er det snakk om integrasjon/integrering eller inkludering i Norge og assimilasjon i Frankrike. Integrasjon /integrering eller inkludering er en prosess der nyankomme innvandrere skal delta og bidra i samfunnet uten å gi avkall på egne kulturer og identiteter. Assimilasjon som også er en prosess går ut på at immigranter /innvandrere skal assimileres inn i et mottakerlands kultur og verdier. Med andre ord betyr dette at immigranter/innvandreres medbrakte kultur og verdier skal kastes. De to modellene knyttes til risikosamfunn og risikovurdering i denne oppgaven. Disse forklaringer er en måte å peke på en del av årsakene eller mekanismene ved voldelige opptøyer blant innvandrerungdom i Oslo i januar 2009. Assimilering som det er snakk om, er ikke bare den eneste årsaken som utgjør en risiko og som kan føre til opptøyer.

Som det ble påpekt i denne oppgaven kan andre årsaker stå bak denne assimilasjonsmodellen. I et møte som ble kalt "dialogmøtet" etter opptøyene i Oslo, uttalte noen ungdommer at de opplever liten tilhørighet til samfunnet og ikke føler seg inkludert. Noen ga uttrykk for at de ikke følte skam over denne atferden ved voldelige midler og at det er mulig å gjøre dette igjen (Aftenposten.no 18.01.09).

I sin nyttårstale 2006, hevdet Statsminister Jens Stoltenberg at mange i det norske samfunn i dag faller utenfor, og med opptøyene i Frankrike i 2005 som bakgrunn, uttrykte han ønsket om å gjøre Norge til verdens mest inkluderende land. Han påpekte opptøyene i Frankrike i 2005. Målet er ifølge ham å gjøre Norge til verdens mest inkluderende samfunn (Kronikk i Dagsavisen 07.01.06). Bosituasjonen i Oslo, særlig i Oslo indre øst, der det er snakk om konsentrasjonen av minoritetsmedlemmer eller en slum, er et tegn på en livssituasjon som er knyttet til lavinntekt hos innvandrere fordi de ikke får komme inn i arbeidslivet. Dette er grunnen til at noen ungdommer søker inn i voldelige gjenger. Dette blir sett som marginalisering eller ekskludering. Dette utgjør en risiko og kan true sikkerhet/trygghet i Oslo. Dette er en mulig årsak som kan stå bak de voldelige opptøyene i Oslo i januar 2009 der ungdommer skjulte seg bak en lovlig demonstrasjon som var organisert i forbindelse med støttemarkering for Israel, og fredelige demonstrasjoner mot krigsføringen på Gazastripen. Flere unge har vist at de tok avstand fra volden under demonstrasjonen.

Situasjonen i Oslo ble brakt under kontroll. Spørsmål er: Hva med fremtiden?

Nå kan man igjen tenke over begrepet risiko og krisehåndtering i denne oppgaven.

Perspektiver på risiko er at den begrenser seg ikke til utfall og skadevirkninger av tidligere hendelser. Risiko handler om fremtiden, sier Aven (et.al 2004:37).

Krise er menneskeskapt. Krisehåndtering betyr ikke at man bare skal ta beslutninger når farlige hendelser inntreffer. Denne prosessen går også på ledelesmessige områder av langsiktig forebygging, forberedelse, repons på krise og forandring. Vidar Remfelt som er avdelingssjef i Oslo Røde Kors mener at det er uforståelig å se ungdom i gode studieforløp med plettifri vandel tar del i den voldelige delen, og kaster stein på politiet. For han handler integrering ikke bare om å få integrert innvandrere, men også om en grunnleggende nysgjerrighet overfor andre grupper. Det handler om å se de andre, det som er annerledes. Han foreslår en humanistisk tilnærming- som muligens er drømmetekning. Carl Rogers mente at jo mer omsorg og støtte hjelperen viser, jo større er sjansene for å lykkes. Menneskets følelser må tillegges stor vekt, sa Rogers (ledernet.no). Et synspunkt som går på risiko og krisehåndtering og sikkerhet/trygghet kan knyttes til skolesystemet. Historiker og politiker Knut Kjeldstadli viser at hvis det fortsetter slik at skolesystemet ikke betjener 35 prosent i samfunnet vårt, og det er slik at folk med innvandrerbakgrunn ikke får jobb selv med mastergrad, tror han en mer utbredt bitterhet vil vokse frem. Han frykter at nye opptøyer kan blusse opp. Men Kjeldstadli mener at det behøver ikke å gå den veien hvis man får i stand en klok politikk, en reel sosial inkludering (Universitas.no). Integrasjon i sammenheng med denne oppgave gjelder innvandrerungdom i Oslo. De skal bidra og delta side ved side av andre borgere. Dette innebærer at denne prosessen angår hele samfunnet i Oslo. Det er ikke bare myndighetene som har ansvar for at Oslo skal fortsette å være en trygg by.

Ifølge Thomas Eriksen (1999:76) er integrasjon en type av relasjoner mellom minoritet og majoritet. Ellinor F. Mayor mener at det ligger en gjensidighet i integrasjonsbegrepet mellom majoritet og minoritet. Det stilles krav til majoriteten om å legge forholdene til rette for en integrasjonsprosess. Majoriteten må ifølge Major de etniske minoriteters annerledshet, men minoriteten har også ansvar for å tilegne seg kunnskap for eksempel om forholdene i det nye landet og rette seg etter landets lover- og regelverk (Linjer 1999 www.nkvts.no). Foreldre til innvandrerungdom har også et ansvar som rollemodeller. I alt dette skal tillit spille en viktig rolle. Det som er avgjørende for et fungerende samfunn er ifølge Hylland Eriksen at medlemmene har tillit til hverandre. Tillit forutsetter at folk opplever å bli rettfærdig behandlet (culcom.no.uio). Det går med andre ord på sikkerhet/trygghet. Tilliten er ifølge Christian Bjørnskov viktig for integrasjonen, da den ikke bare påvirker hvordan man møter andre mennesker, men i høy grad også hvordan, om man overhodet, gjør bruk av offentlige myndigheter.

Selv om denne oppgaven handler om Oslo, viser Lars Østby ved statistisk sentralbyrå at integrasjonen i Norge er mislykket. Men han mener at integrasjonen går langsomt, er vanskelig men på rett vei (www.ssb.no).

Det man kan avslutte med i denne oppgave er å huske at integrasjon er politisert på samme nivå som innvandring. Knut Kjeldstadli snakker om en klok politikk når det gjelder en reel integrasjon. I denne sammenheng kan man si at det tilkommer myndighet i Oslo Kommune å skaffe en varig løsning og gjøre byen tryggere. Oslo trenger ikke å bli berømt for en historie basert på opptøyer, men som en modell når det gjelder innsats på grunnleggende behov som alle borgere i Oslo har tilgang til.

Referanseliste

Aven, Terje, Boyesen Marit, Njå Ove, Olsen Harald Kjell, Sandve Kjell (2004). Samfunnssikkerhet. Oslo: Universitetsforlaget, s.15-17, 37-64

Bakken, Tore (2006). Risikokommunikasjon. Oslo:Unipub, s. 136

Bauman Zygmunt (2000). Savnet felleskap. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, s.133,s.161-169, s.190

Beck Ulrich (1997). Risiko og frihet. Bergen: Fagbokforlaget

Begag Azouz (2003). L'intégration. Paris: Harmonia Mundi, s.5, s. 27-43

Bigo, Didier, Ceyhan, Ayse, Den Boer, Monica, Huysmans, Jef, Pérouse de Montclos, Marc-Antoine, Torpey, John, Van Outrive, Lode (1998). Sécurité et Immigration. Paris: Editions L'Harmatan, s.1-62

Bjørge, Tore, Carlsson, Yngve (1999). Vold, rasisme, og ungdomsgjenger. Tano Aschehoug, s.18-20, s.36-50, s.156-176

Brochmann Grete, Borchgrevink, Tordis, Rogstad, Jon (2002) Sand i maskineriet. Oslo:Gyldendal akademisk, s.12-30

Brochmann, Grete (2006). Hva er innvandring. Oslo: Universitetsforlaget ,s.9-30

Brox, Ottar (1997). Tett eller spredt?: Om innvandrernes bosettingsmønstre i Norge. Tan Aschehoug, s.44-81, s.155-166

Dahl, Øyvind (2001). Møter mellom mennesker. Interkulturell kommunikasjon. Oslo: Gyldendal, 37

Engelstad, Frederik, Ødegård, Guro(1999). Ungdom, makt og mening. Oslo: Gyldendal akademisk, s305-326.

Eriksen, Hylland Thomas (2006). Trygghet. Oslo: Universitetsforlaget,s.11-30, s.53-72

Eriksen Hylland Thomas, Sørheim Arntsen Torunn (2.utg.1999). Kulturforskjeller i praksis.

Framnes, Runar, Thømøe Hans Mathias (2001). Markedsføringsledelse. Oslo: universitetsforlaget, s.238

Fuglerud, Øivind (2001). Migrasjonsforståelse. Oslo: Universitetsforlag, s.19-25,s.34-41,s.216-217

Galtung Johan (2007). Menneskerettigheter.-vestlige, universelle eller begge deler? Oslo: Humanist forlag, s.98-112

Grønmo, Sigmund (2004). Samfunnsvitenskapelige Metoder. Bergen: Fagbokforlaget, s.187-200

Gullestad, Marianne (2002). Det norske sett med nye øyne. Oslo: Universitetsforlaget, s. 19-26, s.60-78, s.206-207

Haukelid, Knut (1999). Risiko og Sikkerhet. Oslo: Universitetsforlag, s.21-30

Heggen, Kåre, Jørgensen Gunnar, Paulgaard Gry (2003). De andre. Bergen: Fagbokforlaget, s.166-221

Heggen, Kåre (2004). Risiko og forhandlinger. Oslo: Abstrakt forlag, s.77-91

Holme Magne Idar, Solvang Krohn Bernt (1991). Metodevalg og Metodebruk. Oslo: TANO, s.125

Howel, Signe, Melhus Marit (1996). Fjern og nær: sosiantropologiske perspektiver på verdens samfunn og kulturer. Oslo: Notan Gyldendal, s.346

Høstmælingen, Njål (2005). Hva er menneskerettigheter. Oslo: Universitetsforlaget, s.54-82

Jacobsen, Ingvar Dag (2005). Hvordan gjennomføre undersøkelser? Kristiansand: Høyskoleforlag, s. 137-216

Knut, Kjeldstadli (2003,3). Norsk innvandringshistorie. Oslo: Pax

Kristiansen Aslaug (2005), Tillit og tillitsrelasjoner i undervisningssammenheng. Oslo: Unipub s. 106-107

Kymlicka, Will (1995). Multicultural Citizenship. Oxford: Clarendon Press, s.13-38

Le Goaziou, Veronique, Muchelli Laurent (2006). Quand les banlieues brûlent.. Retour sur les émeutes de novembre 2005. Paris: Editions la Découverte, s.5-86

Lien, Inger-Lise (1997). Ordet som stempler djevlene. Oslo:Aventura forlag, s.155-164

Lien, Inger-Lise, Haaland, Thomas (1998). Vold og gjengatferd: en pilotstudie av et ungdomsmiljø: samarbeidsrapport. Oslo: NIBR, s.27-28

Mauger, Gerard (2005). L'émeute de novembre 2005. s.13-50, s.75-112,

Rosenthal, Uriel, Boin, R. Arjen, Comfort, Louise K (2001). Managing Crises. Treats, Dilemmas, Opportunities. U.S.A Charles C Thomas Publisher, s.6-35. s.49-59

Semprini, Andrea (2000). Le multiculturalisme. Paris: Presses universitaires, s.93-123

Wieviorka, Michel, Sauvadet, Thomas, Fagerlid Cicilie (2008). Arr. Trykkeri. Tangen,s.14-145

Souilamas, Nacira Guénif (2000). Des "bequettes" aux descendantes d'immigrants nord-africains. Paris: Bernard Grasset

Tribalat, Michèche (1995). Faire France. Une enquête sur les immigrés et leurs enfants. Paris: Editions la Découverte, s. 18-33)

Aastad, Sveen (1998). Verden 2. Oslo: Cappelens Forlag, s.57-58

Internettkilder

<http://www.stortinget>.

<http://www.regjeringen.no>

<http://www.dsb.no>

[Abcnyheheter.no](http://www.Abcnyheheter.no)

<http://www.forskning.no>

<http://www.minerva.no>

<http://www.netavisen.no>

<http://www.nktv.no>

<http://www.nrk.no>

<http://www.iss.uio.no>

<http://www.wikipedia>
<http://www.erdether.no>
<http://www.noap.no>
<http://www.salto.oslo.kommune.no>
<http://www.culcom.no.uio>

Aviser og lignende.

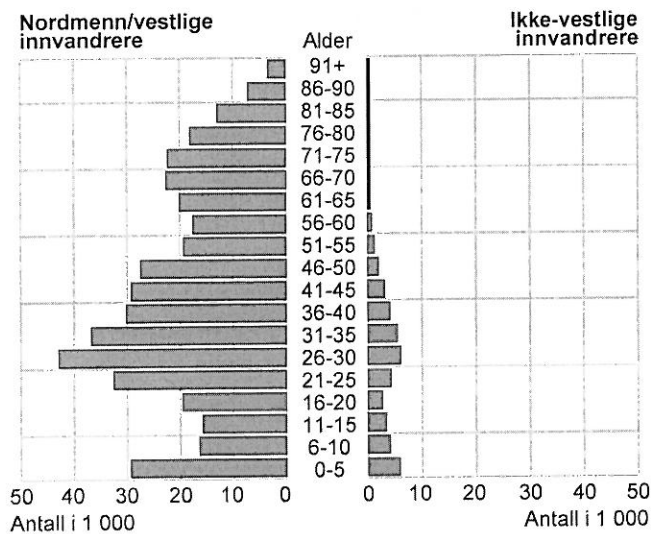
. Aftenbladet.no
. Aftenposten.no
. VG.no
. Dagsavisen.no
. Dagbladet.no
. Klassekampen.no
. NTB

. TV5 – MONDE
<http://www.youtube.com>

Diverse

. Human Development Report 2004. Utgitt av FNs utviklingsprogram "UNDP"
. Forelesninger: Universitetet i Stavanger (2006-2007), Misjonshøgskolen i Stavanger (2005)
. Gunnar C. Aakvaag 2004- Modernitetsteori
. SINTEF

Figur 2.4. Folkemengde etter alder. Nordmenn/ vestlige innvandrere og ikke-vestlige innvandrere. Oslo i alt per 1. januar 1992, 1998 og 2004

Figur 2.5. Folkemengde etter alder. Nordmenn/ vestlige innvandrere og innvandrerbakgrunn. Oslo indre øst per 1. januar 1992, 1998 og 2004

